

GAZETA LITERARĂ

Anul VIII nr. 37 (391)
joi 7 septembrie 1961

ORGAN SAPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

In numele păcii și securității popoarelor

SOLIDARITATE ȘI VIGILENȚĂ

S e implinesc 17 ani de când lumea este marțoră a sforțării constante pe care U.R.S.S. le face pentru menținerea și întărirea păcii, în luptă cu cercurile imperialiste care, de îndată după terminarea celui de al doilea război mondial, au început pregătirea celui de al treilea, împotriva Uniunii Sovietice și a statelor socialiste.

După însemnele jertfe de oameni și bunuri pe care le-a cerut ultimul război, lumea era în drept să creadă că, eliberată de obsesia apăsătoare a fascismului și hitlerismului, se va putea dezvolta în liniște.

Ea a fost însă înșelată de Statele Unite ale Americii și acoliții ei.

Uniunea Sovietică a luptat în cel de-al doilea război mondial pentru a apăra patria, dar și pentru a strîngi pentru totdeauna de pe pământ fascismul agresiv și totopoforul. Așadar pentru un mare ideal uman. Țările imperialiste însă au luptat pentru a răpune un concurent, pentru a întări un pretendent la hegemonia lumii. Coaliția a învins și, după victoria, s-a încheiat o convenție între cei patru aliați: Uniunea Sovietică, S.U.A., Anglia și Franța, care prevedea democratizarea Germaniei, interzicerea inarmării ei.

Dar țările imperialiste au trădat grosolan această convenție încheiată la Potsdam. Obsedată de planul organizării unei coaliții a imperialismului pentru a nimici comunismul și statele socialiste, strîns unite într-o familie frățească, nu numai că au creat N.A.T.O. — organizație agresivă condusă de Statele Unite ale Americii, dar au călcat toate obligațiile quadrilaterale în ce privește Germania. Nu numai că nu au făcut nimic pentru a democratiza apusul Germaniei, dar au scos din închisorii hitleriste, criminalii de război și i-au pus să comande armatele N.A.T.O.

Au creat la Bonn un guvern în care 60% din miniștri sînt foști inimi colaboratori ai lui Hitler, au decretat zona lor de ocupație drept un stat — Republica Federală Germană, — și prin acorduri încheiate la Londra și Paris, ei, fără Uniunea Sovietică, încă din octombrie 1954, au dat dreptul noii republici să se inarmeze.

Sub oblăduirea țărilor imperialiste în frunte cu S.U.A., Germania de Vest este astăzi iarăși o mare primădie pentru pace.

În acest răstimp în Est, Consiliul popular german iese din rîndurile mișcării largi populare a proclamat la 7 octombrie 1949, crearea Republicii Democratice Germane, — primul stat democratic pe pământ german care s-a dezvoltat în pace, ca un puternic bastion al păcii

Au luat astfel naștere în fapt două Germanii: cea de Vest, creată unilateral prin trădarea unei înțelegeri, condusă de monopolurile germane și militaristii hitleristi revanșari, susținuți de Statele Unite ale Americii și aliații lor sușiși, pe deasupra și în contra voinței poporului, și cea de Est, democratică, condusă de muncitorii și țărani, după voința poporului.

Cea de Vest, pion înaintat al războiului rece, care a transformat Berlinul de Vest, într-un post înaintat al războiului rece, în chiar inima Germaniei democratice, și a creat oficine de spionaj și spioni, un abces infect în structura lumii de astăzi.

R.D.G. a făcut toate sforțările și a luat nenumărate inițiative pentru a se ajunge la o înțelegere cu R.F.G. pentru unificarea Germaniei, dar toate au fost respinse, căci misiunea R.F.G. e alta: putere de șoc a imperialismului contra Uniunii Sovietice, organizație de mercenari pentru a cuceri „a înghiți” R.D.G. și a reinvia sinistrul imperiu german.

Pericolul dezlănțuirii unui conflict militar de către Germania occidentală este vădit. Un asemenea plan este trimbat în gura mare de cei mai reprezentativi oameni de răspundere ai acestei Germanii.

Această primădie face de o imperioasă urgență încheierea tratatului de pace german, și curmarea acestei situații. De aceea Uniunea Sovietică a cerut începerea de îndată a tratativelor în acest scop, arătînd și soluția cea mai justă a problemei Berlinului de Vest, într-un chip care nu aduce nici un prejudiciu nimănui.

În loc să răspundă la această invitație, țările imperialiste amenință cu dezlănțuirea unui nou război, făcînd în acest sens demonstrații spectaculoase, trimițînd noi trupe în Berlinul de Vest, și făcînd mobilizări de noi contingente.

Uniunea Sovietică nu poate rămîne

Succesele Germaniei democratice

Oamenii cinștiți de pretutindeni urmăresc cu simpatie și încredere succesele dobîndite de Republica Democrată Germană în dezvoltarea sa pe drumul socialismului. Ei aprobă politica consecventă a R.D.G., conformă cu interesele naționale ale poporului german, ale păcii și securității internaționale. Politicienii revanșari de la Bonn, și sprijinitorii lor imperialiști se încapăținează zadărnici să nu recunoască faptul că R. D. Germană este un stat suveran și independent, a cărui existență și securitate sînt garantate de forța unită a întregului lagăr socialist. Aceste fapte nu pot fi ignorate, oricîtă patimă ar depune în acest sens militaristii de la Bonn. Republica Democrată Germană a luat ființa la 7 octombrie 1949 din voința forțelor progresiste și democratice, a adevăraților patrioți germani, ca un model de țară nouă, așezată sub voința și puterea poporului.

Nivelul de trai crește neînțecat și încă din 1957 industria R.D.G. producea de două ori mai mult decît înainte de război, plasîndu-se pe locul al 5-lea din producția europeană. În același an, R. D. G. a produs 213 milioane tone de cărbune, de două ori mai mult decît în 1936 și întreerea toate țările apusene la un loc în cercetări atomice îndreptate spre folosire pașnică. Astfel structura și orientată pe toate celelalte sectoare ale vieții — învățămînt, știință, cultură, sport, artă, organizație industrială, feroviară — ca orice altă țară cu structură socialistă în care munca tuturor și mijloacele de producție aparțin colectivității, R. D. G. înfățișează călătorului care o privește cu un ochi atent îmbinarea cea mai armonioasă între menținerea valorilor trecutului său și un prezent străbătut de înaltele comandamente morale ale comunismului socialist.

Astfel își reamintesc, dintr-o nouă preapărtată călătorie în R.D.G., de acel oraș din răsăritul țării, Stalinstadt, pe care l-am văzut aproape născîndu-se. Era în 1958 cînd la marele combinat siderurgic așezat lângă Oder și Sprea pe nisipuri care jucau încă sub pas prelungind în locuri vagi fundamentul pădurilor de mesteacăn și confiere au apărut primele case, primele cantine, primele școli, primele săli de teatru și de cinematograf. M-am plimbat prin toate simțînd noutatea materială a acestui oraș în creștere ca și noutatea sa socială și morală. Tezaurul național se reîntrupa, lua ființă națională creșterea generațiilor viitoare, în tot ce aveau mai curat, mai frumos, mi s-a spus atunci că populația noului oraș era abia de cîteva mii de oameni și că nici unul din locuitorii Stalinstadt-ului nu trecea de vîrsta de 25 de ani — aceasta fiind vîrsta celor mai bătrîni. Erau tineri veniți aici să muncească, din toate colțurile Republicii, plugari, mîci, meșteri, gari, pescari, lemniari, pădurari. Toate tinuturile reșterite germane își aveau reprezentanții lor. Veniseră și băieți și fete.

Și în minte cu cită insistență și mîndrie mi s-a arătat în palatul cel

mare al clubului Sala căsătorilor oferul stării civile.

La întoarcere spre Berlin, cînd am trecut cu mașina prin Frankfurt pe Oder, orașul lui Kleist, am măsurat ca pe un drum de milioane de leghe, cu mîntea, tot ceea ce despărțea tragic nefericire a genialului scriitor, unul dintre cei mai mari de limbă germană, chinat de o feudală contemporaneitate prusacă, de fericea juminoasă a tinerilor pescari, veniți să cîntărească viața nouă de la Stalinstadt.

De viața aceasta pretutindeni astăzi se leagă tot ce s-a construit, tot ce crește din mult încercata Dresdă redată vechii sale frumuseți; în casa lui Goethe reconstruită după bombardamentele americane precum și în improprietea Weimar-ului, a Jenai, a Erfurt-ului și în viața nouă adusă de dramaturgia revoluționară a lui Friedrich Wolf, dincolo de mediocritățile lui Schiller, Thomas Mann a venit în Weimar-ul democrat să cîntă, tensă nu numai memoria marelui clasic, dar și așezarea de astăzi, democrată din R.D.G. Brecht și Becher, mari scriitori și luptători, s-au reintors în patrie pentru a întregi șirul scriitorilor germani progresiști, care în timpuri moderne începe cu acel cel dintîi scriitor important al proletariatului german Georg Weerth (1822 — 1856). În teatru, Eduard von Winterstein, decedat de curînd la vîrsta patriarhală, format la marea școală a lui Reinhardt a înțeles să păstreze în noua țară a socialismului stilul clasic într-un joc de o mare strălucire. În știință, alături de alții alți cercetători de seamă, gîsind la conducerea R. D. G. aceeași înțelegere, ca în toate țările socialiste lăbutoare de progres și pace, marelui savant Manfred von Ardenne și-a întemeiat lângă Dresdă unul dintre cele mai mari laboratoare de cercetări nucleare. Așezată pe solidele temelii ale socialismului, ajutată de filii ei cei mai buni, Republica Democrată Germană se bucură de sprijinul ferm al țărilor socialiste, și este însoțită de simpatia oamenilor de bine de pretutindeni, pe drumul său către progres și ferice. Republica Democrată Germană cu redobîndita autoritate de stat suveran va grăbi fără îndoială unitatea unei singure Germanii sub largile principii democratice, slujind astfel la progresul omenirii și pacea lumii.

Ion Marin SADOVEANU

E minunat că popoarele, partidele și guvernele noastre apreciază în același fel situația internațională și adoptăm aceeași poziție față de dușmanul comun, imperialismul mondial care poartă în sine pericolul războiului.

Minunat este faptul că partidele noastre apără deopotrivă puritatea teoriei socialiste, revoluționare, a marxism-leninismului, apără și întăresc împreună unitatea mișcării comuniste internaționale. Minunat este faptul că popoarele ungar și român pășesc umăr la umăr în primele rînduri ale progresului uman. Minunat este faptul că țările noastre fac deopotrivă parte din puternicul și invincibilul lagăr care construiește viitorul pașnic și fericit, dînz marea familie a popoarelor socialiste.

JÁNOS KÁDÁR
(Din cuvîntarea rostită la marea mișing de la Budapesta).

Succesele obținute de popoarele noastre, de celelalte popoare ale lagărului socialist, demonstrează convingător superioritatea orînduirii socialiste și fac să crească prestigiul lagărului socialist și forța de atracție a ideilor socialismului în întreaga lume. Între țările socialiste s-au statornicit relații de colaborare și într-ajutorare totărzăsească, internaționaliste, izvorîte din identitatea orînduirii de stat, a ideologiei unice, marxist-leniniste, a mărețului țel comun — construirea socialismului și comunismului. Aceste principii stau la baza legăturilor politice, economice, culturale și științifice dintre Republica Populară Romînă și Republica Populară Ungară.

GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ
(Din cuvîntarea rostită la marea mișing de la Budapesta).

PRIETENIA ROMÎNO-UNGARĂ

La București către Budapesta s-au îndreptat zilele acestea, odată cu solii iubii ai patriei noastre, gîndurile noastre de prietenie și dragoste. Poporului maghiar, prieten și frate, oamenilor muncii care sub conducerea marxist-leninistă a Partidului Muncitoresc Socialist Ungar construiesc socialismul. I-au fost transmise cele mai calde urări de prosperitate și succes din partea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, conducător delegației de partid și guvernamentale a R.P. Romîne. Cauza prieteniei, a colaborării rodnice pe făgașul comun al socialismului, a prieteniilor și aprecierii reciproce și apropiere pe oamnenii muncii din România și Ungaria zărilor noastre. Perspectiva viitorului, ca și bucuriile de fiecare zi, sînt comune popoarelor care pășesc spre socialism. Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, vorbind la marea mișing de la Budapesta, a spus: „Va încredințăm, dragi tovarăși, că poporul român nu va prucești nici un efort ca prietenia romîno-ungară — cauză scumpă a ambelor popoare — să înflorească necentenit, spre binele și fericea țărilor și popoarelor noastre”.

responsabilitate care caracterizează relațiile dintre cele două țări. În perspectiva actualei situații internaționale prietenia romîno-ungară, slujind telurice comune ale socialismului, interrelația pe principii internaționalismului proletar, este menită să aducă o puternică contribuție la cauza întăririi sistemului mondial socialist. Prietenia frățească romîno-ungară devine astfel un factor important pe frontul luptei pentru pace și securitatea popoarelor.

Vizita delegației de partid și guvernamentale a R.P. Romîne în R.P. Ungară a prilejuit o cunoaștere nemijlocită a realizărilor însemnate pe care poporul ungar le-a dobîndit, strîns unit în jurul Partidului Muncitoresc Socialist Ungar și a Guvernului Revoluționar Muncitoresc Tărănesc, realizări care înseamnă un aport important la cauza întăririi economice și industriale a țărilor vecine. Planul trienal de dezvoltare a economiei naționale a fost îndeplinit și depășit, așa cum am putut afla cu bucurie, din presă Am aflat că ansamblul producției industriale în R.P. Ungară a ajuns la un nivel de 3 ori și jumătate mai înalt decît era în 1938, că numeroase alte succese pe tărîmul construcției economice, culturale și științifice au fost dobîndite în țara prietenă.

Vizita delegației romîne în R.P. Ungară, desfășurîndu-se în momente de mare răspundere pentru soarta orientării a prieteniei și realităților a hotărîrii popoarelor romîni și maghiari de a apăra cauza păcii, de a realimenta depînța lor participare la lupta Uniunii Sovietice pentru dezarmarea generației totală, pentru dezvoltarea colaborării internaționale și a prieteniei între popoare. În cuvîntările lor, conducătorii celor două țări surori, membre ale puternicei familii a lagărului socialist, au abordat în spirit constructiv probleme la ordinea zilei ale situației internaționale, subliniind datele știința a popoarelor noastre de a apăra, umăr la umăr, cuceririle revoluționare, pacea în lumea întreagă. Exprimînd această hotărîre unanimă, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a arătat în cuvîntarea rostită la marea mișing care a avut loc la Budapesta, că „discuțiile purtate cu conducătorii de partid și de stat ai Ungariei au prilejuit o nouă și puternică afirmare a legăturilor internaționaliste îndestruabile dintre țările noastre, o contribuție la întărirea prieteniei frățești dintre popoarele romîni și ungar, dintre toate popoarele lagărului socialist”. Prietenia romîno-ungară aduce în acest spirit o însemnată contribuție la cauza păcii, la cea mai vitală problemă a omenirii contemporane.

Eugen BARBU

MARGARITA ALIGHER

Din depărtare...

O ceață s-a depus pe amintiri, conturile scipesc mai nedecis... cu-atît mai mult în mine te respiri, te recompi, Germanie, în vis.

Văd liniile tale pastelate, privesc mai clar din depărtatul unghi acoperșurile înclinăte și goticul bisericilor trunchi.

Deasupra caselor, de-amar de ani, piticid de faianță luctoare, necazul trailului cotidian îl risipesc în depărtare.

Efortul lor nu te-a scăpat meru de flăcări, de pierzanie, de scrum?... Germanie, ni-i cu atît mai greu, îndepărtîndu-te, de noi, acum.

Aș vrea să șterg funinginea pe-obrajii goi aceluia ce-a trecut peste inec, dementa experiență de război: peste poporul tău, Germanie, întreg

El a parcurs acele grele încercări și focul aspru l-a umanizat... o, cu atît mai mult, din depărtări, probleme-mi pui, Germanie, neîncetat.

O graniță de sîrmă, și de chin, greoi despărte ziua de amurg și o altă țară, un tărîm străin, închide poarta de la Brandenburg.

Acolo sînt aceleași case scunde, piticii de faianță sînt la fel, doar legile sînt altfel, crunte, cu cercuri dure, strînse, de oțel.

În romînește de GRIGORE HAGIU

LUDWIG RENN către ERICH MARIA REMARQUE

Ludwig Renn, autorul romanelor „Măcelul” și „După război”, a adresat lui Erich Maria Remarque, autorul romanului „Pe frontul de vest nimic nou”, care trăiește acum în Elveția, o scrisoare dictată de grija pentru viitorul poporului german. Scrisoarea are următorul conținut:

Dragă Erich Maria Remarque!
Nu mă îndoiesc că tu, la fel ca și mine, auzi la radio sau la televizor cuvîntările miniștrilor și generalilor vest-germani care înudeamnă ca regiuni vaste — poloneze, cehoslovace ș.a. — să fie alipite de Reich, și care sînt gata pentru realizarea acestui țel, să arunce chiar bombe atomice. În acest fel ei intenționează, din R.F. Germană, să incendieze din nou lumea.

Tu ai denumit una din cărțile tale TIMP PENTRU A TRAI ȘI TIMP PENTRU A MURI.

Încercările au stat într-adevăr astfel, dar trebuie oare să fie meru așa? Oare noua generație — a treia — să moară din nou alit de stupid, cu copiii, femeile și bătrînii ei? Nu, toți trebuie să trăiască! Putem noi oare face ceva pentru viața lor?

Da! Dacă noi, scriitorii germani, care am descris războiul, vom cere demilitarizarea și neutralizarea Germaniei, lumea ne va da ascultare. Gîndește-te numai la Japonia care, în problema bombei atomice, este deosebit de sensibilă! Dacă vom pronunța punctul nostru de vedere — la care ar fi aderat, fără îndoială, și Ernest Hemingway — se va spune: Acest cuvînt trebuiau să-l rostosească acești doi scriitori germani. Era timpul. Era datoria lor morală.

De aceea te rog: spune și tu da tratativelor! Spune nu războiului! Țocmai acum aceasta ar însemna mult. Și spune-o astfel ca s-o audă întreaga lume!

În numele vechii prietenii, al tău

LUDWIG RENN

Demostene BOTEZ

(Continuare în pag. 6)

Poezii închinăte păcii, împotriva renașterii fascismului

- de:
- Johannes Becher pag. 7-a
 - Vasil Bondar pag. 5-a
 - Eugen Frunză pag. 4-a
 - Ștefan Lușeș pag. 7-a
 - Vasile Nicolescu pag. 5-a
 - Cicerone Theodorescu pag. 4-a

Glasul rațiunii

Trăim astăzi o existență, însemnată pe de o parte de succese și perspectivele pe care ni le prezintă deosebit de dorită construirea socialismului, iar pe de alta de amenințarea pronunțată a unui război ce s-ar putea isca în împrejurări și cu mijloace de natură să provoace omenirii întregi pierderi ireparabile.

Îndrăgostiți de frumosul vieții, pasionați de încercările, căutările și realizările noastre, antrenăți de rezultatele multilaterale, alit de promiștoare, pe care le-am și obținut, sîntem martorii unei creșteri încă necunoscută în filele istoriei.

Dimpreună cu Uniunea Sovietică, o seamă de țări care ne-am întovărășit liber, în condiții de egalitate și spre folosul comun, ne încurajază, ne sprijină și ne ocrotesc în repede a fărîntare a unei societăți ce reprezintă mîndria, temeiul și speranța noastră.

Cordialitatea, sinceritatea și eficiența acestui nou tip de relații internaționale îndreptătesc încrederea în realizarea și depășirea celor mai îndrăznețe proiecte de dezvoltare economică.

Încordarea continuă a situației internaționale primejdiește însă această imagine și pune sub semnul întrebării nu numai realizările noastre, ci însăși existența omului pe această planetă. Cauzele actuale înrăutățiri a relațiilor între cele două mari sisteme sociale și economice trebuie căutate în grăbele înfrîngerii suferite de lagărul imperialist. Într-o perioadă extrem de scurtă, colonialismul s-a prăbușit, tirînd după sine fantoma de abia intruchipată a neocolonialismului.

Șerban CIOCULESCU

(Continuare în pag. 6)

La Budapesta, în timpul marelui mișing al prieteniei ungaro-romîne

cest prozator ardelen, cu stilul sau potolit, de povestitor temeinic echilibrat, este de fapt aici un romantic cu gustul tenebrosului și al coloristicii în felul pașoptiștilor. Dar mai viguros, mai autentic. L-am apropiat mai ales de Negruzi căci în "Buchetiera" lui Alexandru (deși vag eufemistic și, de umbra crimei) ca și în "Manoil" al lui Bolintineanu (unde toțiș Mariora trăiește furtiv și violent) — autorii n-au putut realiza decât schematic dezideratul evident al contrastelor. Firi voluntare, pasionale și active — potențial — eroii de mai firziu al lui Nicolae Filimon, Mateo Cipriani sau Frederic Sinaș, trăiesc într-o lume mult prea îndepărtată de cea a societății românești și se topesc treptat, prin gesticația stângace a autorului, ce va realiza abia mai firziu un mare roman realist.

Am apropiat cele trei povestiri din acest volum, "Faraonii", "Jandarmii" și "Popa Man" mai degrabă de nevele și scrierile romantice ale lui Negruzi la care filonul realist și fixarea în contextul social, mai ferme, dau vigoare bucărilor literare, ajutându-le să se susțină pe osatura friabilă a vechilor scheme.

Mai ales în "Faraonii" este vizibilă înclinarea spre "firle albe", eroul romantic este prin esență înzestrat cu însuși care îl ridică pe un podium de unde este aclamat sau dețostat. Ion Agirbiceanu își alege ca eroi centrali oameni puternici și frumoși, (Rusalina, Tancu, Salomia). Uzurpatorul intrigant Dinu, demonic prin contrast este dect urit, dar nu mai puțin tenace, astfel incit lupta între cei doi, Tancu-Dinu se continuă între generații ce urmează cu o mai neopăzită lucricare. Tancu este frumos, viteză are cultul puterii și trăiește pentru a învinge și conduce. În acest univers romantic — și ades mai mult romantios — e la pret faptele de vitejie și în lupta corp la corp cel ce are mai multe victime este temut și admirat („ori poate i-ai înjunghiat tu pe toți Tancu? Milos îl privea cerșător și cu un fel de admirație"). Dorința de a învinge, Tancu nu trăiește sentimentul superiorității obraznice și sfidătoare pe care îl încearcă uzurpatorul Dinu, față de

cel din neamul său ci dimpotrivă atunci cînd trebuie să fugă departe de corturi trec prin drama disperată a „dezdărnăcării lui". Fierste, spunându-și „ce s-a ales de mine? Iată un dezdărnăcăt din neamul meu" Tancu nu cunoaște lamentațiile vîgăuile și nici complicațiile literare ale cunoștințelor literare ci se hotărăște să se întoarcă printre al săi și să-și impune rivalele (de singurul „plin de farmec și mister", avind sentimentul predestinării („soarta") care lupă toțiș cu perseverență și inițiativă pentru a-și răzbuna părintii. Rusalina trăiește în cultul răzbumării De o rară vitalitate, iubind intens, organic, viața (în ciuda „voitiei", Rusalina nu se poate simțide) ea trece succesiv prin etapele de înflorire ex-

beranță și prăbușire cumplită cu sentimentul doștolesclican al fericiții în umilință și decădere „trecu prin sale și orase, dormea undă năuca; simțea că plăcere să fie înfruntată, bat-pocorită, alungată (1...) simțea și-a oarbă de a cădea tot mai adine"). Și pentru aparent complicația Rusalina („inșuși nu se mai înțelegea pe ea") ale cărei acțiuni aparent contradictorii converg toate spre acelaș scop — răzbumarea uzurpării —, munca este o necesitate nu pentru a-și câștiga existența ci „pentru a scăpa de gînduri și a trece vremea"; o captivitate în jurul de lucru, o dețarare nervoasă ca în capul verii cînd lîu și ea ciocanul în făurise bînd cu turie fierul înșuși". În muncă, Rusalina este o iudă Rodică aprigă, căci nu rareori îndulmisi și face loc în rolul-jreia deplină a portretului romantic: „Cînd în răstimpuri seceera ci înceta să vișie prin hîldă și fulgea ca de argint afirmată pe umărul țelii, iar în firele așuși făcea o legătură pentru un nou snop, multe răsulări se opreau în piepturile tinerilor".

un an, o varșă cu nesaș, cu sălbă-zieuna filozofică a succesiunii gene-rațiilor, autorul te anunță de trecerea grăbită a anilor, arătîndu-ți eroii, pe rînd, brusc îmbătrîniți și înfrinți. Eroi săi din „Faraonii" (în toșișu prea mult la deșta purității și integrității castei lor... Căci între descendenții lui Tancu și Dinu lupta se poartă în măsura în care cel de al doilea a uzurpat pe conducătorul de drept al taberei nomade și pentru a-și întări dreptul de „voevoda" urmărește să intre printr-o căsătorie în neamul conducător prin tradiție. Nu e mai puțin adevărat însă că autorul nu ia prea în serios argumentele de acest fel, care animă personajele în acțiuni spectaculoase, căci îl interesează ac-tiunile și personajele viforoase ce se înfruntă în virtutea, mai degrabă, a

ION AGIRBICEANU:

„Faraonii"

unor impulsuri temperamentale. Restul este argumentația rațională, de care au firesc nevoie, fîrte nelinștite (Ru-salina) și pe care sîo dau în clipele puține de răgaz și cumpănire. Mai au faraonii obsesia „soartei", a danurișor, pe care o invocă în clipe de victorie sau de înfrîngere după ce însă au ac-tionat febril și violent uitînd de pre-destinare. Dar autorul pare a ne face, parafrazînd pe Goethe, demonstrația ideii — că destinul e caracterul.

„Jandarmii" și „Popa Man" se petrec la sat. Scriitorul devine mai atent la peisajul social. Oamenii vorbesc despre jandarm: „nu rareori se înfruntă cu un jandarm să schile-dească în hălai să-și chior să impușe oamenii nevinovați". Oți cîte furturi și tîlburii nu trec prin mîna lor? N-a venit jandarmul acasă cu o ladă de bani? (...) Dar cine a avut pe sat jandarmii așuși din leață?" sau „Te-gețuții s-a-pucaseră din bună vreme să-și isprăvească arăturile lor, căci nu știau cînd va soși porunca și pulea să cadă în toată țara — să se apușe de a cădea domnească". E adevărat că țărani par în povestirile lui Agir-biceanu prea superștîfoși și bise-

ricoși dar nu e mai puțin adevărat că și clericii și călugării sînt cheii și lacomi de avere, stăliile se dovedesc a fi jandarmul dezertor și nebuș sau Popa Man care, neapărat în manle neagră, merge noaptea la iobla sa; neșă rădîștriu ce-l oțără casa pă-rășia a jandarmului e desenat doar pentru a explica spaima conștiențor: astfel ne-am aflat aproape de Anne Rackliff în plin „romantism negru". Și aici autorul își alege oamenii pu-fernici minai însă de patimi devasta-toare care îi macină și îl răpun. Așa, Popa Man cu înfășurare de legendar haideuc și de prelat din Stenlekwitz (vintul rășchira barba lungă și grosă (...) și umfla haina neagră re-și ajungea pînă la călcîie") se oțără tuturor pasiunilor („simțise că nu-i palimă în lîme care să nu se poată face stăpîni pe lîma sa"), le trăiește lîns și le abandonează capricios pînă cînd darul țelid îl amănează ca personalitate și-l pîrdo — în mod spectaculos dispăre la propriu: „... și pușă rîcîndu-se ca în fonul ei aparîșu șpele clasice a rector ademenților de lîme, analișii imperlurbabili ai situațioșor". În po-vestirile lui I. Agirbiceanu, dimpo-trivă, autorul pare a-și propușe să poveștească distanțat și calm, înfrîm-părîre unor nebușii de pasiune, iar tiparele romantice la care recurge, par a fi alese numai întrucît este mai ușor de turnat în ele conținutul tu-mulos al relațiilor.

deosebirile dintre roman — (așa cum își intitulase autorul „Faraonii") —, povestire și navelă, așa că nu mai insistăm. I. Agirbiceanu dovedește aici înfrînse rezerve de umor în pre-zentarea legendarului „pășcalor" al căruș „șfințitor" polcar ajunge mai firziu, clubar pentru găinile unei în-departate nepoate. Descrerea cumpănii și prlungită a satului Curnălura este înșelătoare: îi urmează o narățione vine în care buim șimț popular ducează, plin de haz, cu ipocrizia clericalor iubitori de vituri și mîncăriti. Dialogul savuros dintre fostul țărăn, acum proșpat proșoi și soșia sa și cel care pe un vesel petrecăreș se termină după umirea nemulțimii a gospodinei. („Omul, eu spun să te mai gîndești... Cum să dai mîndrele de cal pentru o carle?") cu acceptarea situației. Pentru ca apoi dialogul să reînșeapă cînd nou proșt se înșoare cu Pășcă-lia făcătoare de mîniș dar și cu banii obținuți țărăn, acum minzulul discută impresionant în lăta să-tenilor pentru ca apoi să constale re-ciproc și tacit șinținții (nu pentru mult timp!) că și-an memorat cuvîntele din aceiaș carte. Alfel, oamenilor bisericii le place să cheușiască și să facă alaceri, Constan-tin înșchebează cu proșoi din înpre-juririi o adevărată organizație comer-cială cu cursurile (iar scena focmelli cu proșopocul pentru preșul satului are meritul notăției realiste și acuză-tor critic). Plăcerea naivă și comio estetică a pășcălitorilor pentru „a-furșionele marelui Vasile" devine cu vîrșta o fixație ce trădează anchi-lozarea minții vicleanului din tinerete: „și așa avea nevoie de mulți nepoți și de multe hănuțe" nu uită să no-țeze zîmbind Agirbiceanu. Intreașa povestire este scrisă cu acces zîmbet ce parurece cu subtilitate gama mar-tată de la umor la acerbă satiră socială.

Adriana ILIESCU

urnal de front, apă- rat într-o primă ediție acum șapte ani, anun- șa un prozator pe care anii ultimului război mondial l-au impresio- nant, oferindu-i fapte memorabile ce trebuiau povestite direct și so- rori. Într-un cușon fun- damental de perspectivă auru- lui, se poate verifica acum, cînd după apariția „Jurnalului" precum și a altor volume de navelă și povestiri, Haralamb Zîncă a scris un roman de ample proporții — „Dintre sute de catarge" — în stare să oglin- dească evoluția uneltor sale ca- racteristice de prozator. La prima impresie, noua carte pare să fie ceea ce se numește deobice un roman de atmosferă; mai ales atunci cînd sînt reproduse în notații vînd autenticitate, gîndurile personajelor, monologu- rile lor interioare, crîmpiele de amîn- țiri care se intercalează în deșășura- rea acțiunii. Sînt pagini care ar în- dreptă această părere. Judecăm în ansamblu, cartea lui H. Zîncă ține însă de tipul prozei „de creație", au- torul simțindu-se chemat mai curînd de caracterul epic al momentului isto- ric, urmărînd să sublinieze sensul epi- c al rezistenței antifasciste condusă de partid, stăruînd asupra faptelor și împrejurărilor capabile să constituie o imagine sintetică a eroismului comu- niștilor care au luptat în ilegalitate. „Dintre sute de catarge" este povestea unui grup de partizani romini, care în primăvara anului 1944 alcătușează în spațiile frontului hîlerist pre-gătînd distrugerea dispozitivului dusman din regiunea nordică a Moldovei. H. Zîncă alege un moment de reflux al bătăliei, pentru a descrie călițiile morale, conștința de clasă a eroilor săi. Pfaetismul și asprimea luptei par- tizanilor sînt evocate într-o împre- jurare deosebită, în timpul unei retra-

geri strategice, cînd starea de spirit a luptătorilor capătă o însemnătate spe- cială. Pînă la sfîșuirea a jandarmierii și dețasamentelor de reprimare ale hîterștilor trebuia să primească ri- posta calmului, a puterii de stăpînire. Esența examenului moral prin care trec eroii lui H. Zîncă rezidă în capa- citatea de a înfrîna, nu loamea, sau rămîne, ci forțarea izolării vremenice (postul de radio și funcționează), păstrarea intactă a spiritului de luptă în plină defensivă, rezistența la ten- tația unor acțiuni deschise care să probeze puterea latentă a grupului. Caracterul simplu al narațioșii, care expușe și dezvoltă progresiv această idee, urmărînd itinerariul partizanilor, este o primă trăsătură a romanu- lui. Autorul își conduce eroii spre lo- cul unde urmează să abia loc regu- parea în vederea „Ofensivel" (titlul volumului doi), îi observă reacțio- nînd în cîteva ciocniri cu fascișii. Relata- re rezistenței grupului urmărește în- deplinirea sarcinii trasate de partid — salvarea oamenilor din încercu- ire, pregătirea pentru luptele în vederea Eliberării. Aceasta se realizează în intermediul unor episoade mai puțin spectaculoase, (scenele cîncîrilor ar- male sînt concentrate, liniolate) avînd însă o logică comună întregii nara- țioșii. Este efortul colectivului de comu- niști de a impușe și a pășra spiritul partinic, disciplina de organizație. Tendințele anarhice ale lui Emil, mîn- dria lui haideucească desuetă, sînt in- compatibile cu acțiunile organizate ale partizanilor. Treptat această idee se precizează în decursul povestirii, cul- minînd cu dețerarea lui Emil în aju- turul discutișii sale în ședința cen- trală de partid a grupului. Autorul a simțit greutatea specifică pe care o capătău în acele momente faptele oamenilor, și a căușat să surprîndă — în cîteva episo- ade cruciale pentru acțiunea roma- nului — formarea conștinței comu- niste, oroarea de fanatîșm și exaltare, tendința verificării devotamentului prin luciditate în aprecierea situației,

în auto-control și sentimentul respon- sabilității colective. Amînțin în acea- șia ordine a clarificării concepției combatantului partizan, scena ședinței de celulă prezidată de comisariul mu- ribund, cînd punctul de vedere al co- lectivului se exprîmă diferit la fiecare vorbitor, dar se integrează pînă la urmă unei unități de acțiune, care este cea a direcțioșilor partidului. Rezistența se demonștră în asemenea episoade ale romanului prin umărîrea în ace- țione a personajului, care după mă- rțurii unui erou — nu înțeles și mai bine că de comportarea lui depindea nu viața sa, ci a întregii organizații.

HARALAMB ZINCA:

„Dintre sute de catarge"

Gîndul ăsta i-a dat puterea, forța ca să reziste". Capacitatea de a diversifica acțiu- nea, aducînd în scena romanului episo- ade retrospective și fragmente din lupta revoluțioșară deșășurată între zidurile Doftanei, sau în becurile Si- gurantei, joacă un rol important în compoziția cărții lui Haralamb Zîncă. Lupta care continuă în codrișii pustii din nordul Moldovei reproduce ceva din vibrația generală a conștinței co- munistilor din întreaga țară. Amîn- țirile comandantului grupului de par- tizani, mucilor forșor, partizanii cu grevelul din 1933, sau ale lui Filip, co- munistul politic, servesc nu alii deco- perii eroilor cît perspective epice a romanului. Crîmpie din copilăria chi- lîndă a celor doi eroușin treceșt în deșășurarea acțiunii și modul lor de intervenție în faptele care se pe- trec „în prezent" este firesc. Interio-

ri, de exemplu, cazul amînțirilor lui Filip, în pragul morții. Seveșentele cu înfrînș din copilărie apar cînd eroul nostru, ar de febra cangreșei, își a- mînște o ploaie de pomîna care l-a udat și l-a făcut să se înșoare de frig în zăua cînd și-a pierdut mama. Altă- dată, obsesia chinătoare a setei re- plumbă cîntecul de imagini ale unei plîmbări cu țată care îi oțără vara, un sirop, etc. Aprofundarea psihologică a personajului este deficentă atunci cînd autorul exagerază asupra unor date cu semnificație minoră, aducînd precizări care nu erau necesare. Astfel, atunci cînd Filip și Pavel, într-o clipă de re- laxare, își revizușe amînțiri comune din tinerete, diluția dialogului scade interesul povestirii. O simplitate for- țată sărăcește sfera meditașii celor doi pe care, de altfel, aveșim toate mo- tivele s-o bînuim foarte interesantă. Oamenii de tipul unor astfel de luptă-

tori nu pot fi recunoșșii — atunci cînd ne referim la sfera gîndurilor in- time — după nostalgia unei imagini de față (Rita) sau după amînțirea con- jugării primelor vorbe la limba fran- ceză. Apropierea planului social și in- tim ridică exigențe îndreptăite atunci cînd este vorba de oameni din con- ducerea unui departament de par- tizani ale partidului, cum sînt Filip și Pavel. Discuția celor doi ajunge la un punct cînd intererena celor două planuri de viață (trecut-prezent) im- pune o expresie conciliantă pentru bo- găția sultească a unui luptător comunist. Mobilurile rezistenței apar însă estomate într-o astfel de inclierie a dialogului dintre Pavel și Filip: — „Ti- greu, Pavel, nu-i așa? — Da, mi-e tare greu... — Răzbin noi... Cînd închii ochii vîd pe Rita — spuse Filip cu o voce din ce în ce mai stîșnă. Înțe- legi o vîd pe Rita... o vîd cum vine... iar eu... eu...". Sînt strîșente deșe- meni confesiunile amoroase ale lui Miluș, ca de altfel și insistența au- torului asupra istoriei ostentativ pilo- rești a trupe de acțori ambulanti unde debutază Valentin, unul dintre mem- brijii grupului de partizani.

Genul de roman abordat de Haralamb Zîncă și mai ales condiția so- cială și morală a personajelor sale, prețind o anumită sobrietate a to- nului, a limbajului, a replicii, sau a notațiilor autorului. Sînt elemente ale construcției romanului, care capătă un rol însemnat în alternarea planurilor acțiunii. Trecerea de la po- vestirea propriu-zisă la transcrierea gîndurilor, a unei discuții, lămurire (și sînt numeroase astfel de interven- ții) nu e destul de riguros meșcat. Planurile de acțiune, multilaterale, extînd perspectiva epică a luptei par- tizanilor în lîme premergătoare lîbe- rării. Sectoare variate ale realității sociale își gășesc expresia în paginile cărții. Problema era de a realiza ima- ginea formării politice și morale a eroilor romanului în funcție de im- prejurările războiului, ale activității re- voluțioșare. Determinarea socială a personajului este cel mai bine realizată în figura actorului Valentin. Integrita- te în rîndurile partizanilor și devotame- tul ilustrat în misiuni grele de luptă sînt mai bine evidențiate atunci cînd au- torul notază (intercalînd planul tre- cutului) reacțiile violente ale sensibi- lității artistului, în plin cosmar al pri- goșnirii fasciste. Orele interminabile petrecute în „trenul morții" de lași sînt descrise în remarcabile pagini de atmosferă; nașterea urii este vîzută aici îndeaproape, protețată în per- sonalitatea eroului. La cea mai înal- tă tensiune a suferinței sau la evada- rea din mijlocul celor ucși, se hotă- răște de fapt întransigența revoluțio- nară a partizanului și Haralamb Zîncă realizează aici un moment cul- minant al povestirii sale. I.

Miron DRAGU

Pe Iuhan Smuul nu l-am cunoscut ca romanșer și poet, deși prefața îl recomandă drept un exponent de seamă al literaturii estone contemporane. Acelaș Iuhan Smuul s-a călătorit în Antartica și relevă un observator ager și inteligent, eucerînd prin fran- chețea deșășurării. Dacă a străbătut distanțe uriașe, înșoțînd o expedi- ție sovietică de-a lungul coastelor Airi- cei, vizitînd Capul Bunei Speranțe, așezarea Mirni, stațioșile polare, și a întoarcere portul Adelaidă din Aus- tralia de Sud, Iuhan Smuul, Somali, Hia- liene, Cairo, Alexandria, etc., scrie- rilor eston nu a consensat numai în- presțiile de drum asupra orașelor și oamenilor înfrînți și ci propriile fră- nuntări spirituale, determinate de pro- cesul de creație artistică și de cunoaș- tere a aceștii lumi. Așadar la fasci- nația prezentării de meșaguri înde- părțate, încercate de neprevăzută și de fapte lemure, se adaugă cea a au- todezvăluirii artistice, omul de litere înfrînșînd cu sinceritate privitorului unele din tainele creației.

Ca orice jurnal, „Cartea gheturilor" incită și prin lipsa de ordine presta- bilită, prin conținutul eterogen. Fără sfîșicime, autorul introduce pasaje de comentariu tehnic, ca de pildă cel in- titulat „despre vasul „Cooperatia" și despre vapoare în general", în care preocupările specifice navigașii sînt amplu zugrăvite. Revine în decursul călătoriei, notația meridianelor și a paralelelor, a variațioșilor în viteza vin- tului și în lăria valului. Dincolo de înregîștrarea aridă, răz- bulate însă sensibilul interpret de pei- saje. Apelăm la însemnările scriro- rului eston, fiindcă știe să însulte viața priveșșilor și să capteze atenția prin plasticitatea descrierii, prin în- genioșitatea asociașilor. În „Cartea gheturilor" lumina cercetătorilor și că- lătorii polare sînt coplesitoare, cu- singuratațea ei, cu furtunile de ză- padă, cu liniștea care exercită asupra oamenilor o influență aproape fizică. Ne trapează pregnanța unor reconș- țiri de atmosferă, ca de exemplu cea, dintr-o seară neobișnuită, seara con- tinentală a lungii zile polare. Soa- rele spinzără jos deasupra gheții or- bitor de albe, el nu apușe ci numai zăpădat și învalul de nori. La Nord, cerul e o îngrămășire de culori — toate culorile, atără de negru. Culo- rii, dominate de galben-auriu, por-

localiu, roșu și verde-albăștrui, se confundă una cu alta, formează nuanțe și parcă ar cînta în liniștea de aici. Astfel se sugerează mirajul tăcerii albe. Reflexii înăguri fixate cu o sur- prîndere a liniei și a culorii.

IUHAN SMUUL:

„Cartea gheturilor"

— Premiul Lenin 1961 —

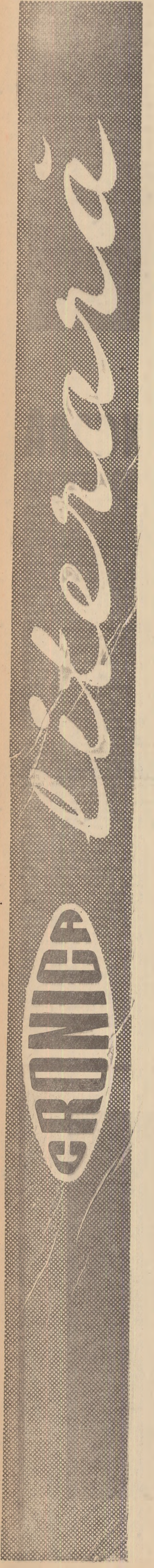
undeva în spațel lor, va apare nă- uca una oriș alor, cu lumini, străzi, oameni. Se înțreabă ce se ascunde oare în măruntaiele blocurilor alșberg de cînd durează somnul de gheață. O singură senzație îi rămîne clară — senzația enormă greutatei cu care masa de gheață apasă pe fiecare centime- trul pătrat al acestui sol, ceea ce îi provoacă o stare ciudată de neliniște. Excențioșitășii și amenințașii teri- bile, înțelese în natura Antarticeii, pun mai mult în relief cutezanța cer- cetătorilor sovietici. Acesta rămîne un leit-motiv al notelor de drum, înfrîn- șind riscurile călătoriei, scriitorul ad- miră volința și curajul tovarășilor săi, veniș și îndeplinească pe „contin- tului marilor distanțe" misiuni științii- țice însemnate. Expedițiile polare so- vietice se remarcă prin activitatea e- xemplară prin înalta morală înrepro- șabilă. Despre colectivul stațioșii Kambomskaja, Smuul vorbește în cuvinte elogioșe, verișînd cu mîn-

drie roadele educașii comuniste. Ca- racterizările oamenilor sînt lapidare și sugesive. La aviatorul polar Nico- laș Skolnikov observă „mismul mîș- aspre de sud, scriitorul eston se re- trăiește, lîna alit de puluș, sciticoare și alit de sinceră. Îl impresioșează dinamismul, bucuriile exprimate a- propo copilăresc, maturitatea în so- luționarea întîmpinărilor dificile din timpul înșelășării cu mediul neospit- aliter. Se consideră făcînd parte din- tre oameni care au îndrăgîșt bucată de pînănt înșelăș, răscolită de șen- telele trașoarelor, ca pe locul lor de muncă, ca pe un post înaintat în lupta pentru dezlegarea enigmatelor Antar- ticeii. Paginile despre eroismul explo- rării sînt animate de romantism. Smuul arată cîș de puternică e la cercetătoșii

un peisaj cenușiu, recunoșșite parcă ienupărul țepos din Mușu, în spațel cîrșia arde noaptea un foc de pădure. Lîngă Crucea Sudului, între paralele 89 și 69 sud, scriitorul eston se se pare alșit că vede rugățile aprinșe tradiționale din satul natal.

simle tentat de leno și reverie. Se plînge astfel că oceanul îi storcea toată vlagă, nedîndu-i în schimb decît o circumferință perfectă de argint, seara, și o ogîndă în flăcări, zăua: „mă înșetează și mă înțurbe valurile care plescășteș surd dincolo de nori, pipirile oceanului care luminează tot mai slab cerulul dincolo de pupa, precum și sentimentul neputinței și al datoriei neîmplinite". Gășirea unei expresii fericele îl incită cu toate că uneori satisfacția estetică vine în con- tradiție cu gravitatea împrejurării. Chiar aflat într-o postură nenorocită, nu se poate reține să nu aprecieze o imagine adecvată, tulburătoare, guș- tind deficitele unui îndrăgostit de li- teratură. Atunci trăiește un sentiment complex și curios, la care participă o invidie nu mai puțin puternică decît gelozia față de femeie, un instinct de proprietate scriitoriceș, așțat de cine știe ce invenție lexică și rezonanță și în acelaș timp o stare de jenă, chiar remușcare, fiindcă se lasă dominat de impulsul estetic.

S. DAMIAN

SEARA, LA SAPTE FARA UN SFERT

ra seara, la orele sapte fara un sfert cind cineva suna. Am alergat la usa si am deschis-o. In fața mea stătea Bela.

— Am văzut-o... Atenție! Se surpră! Pericol de moarte. Eu am intrat totuși. S-a surpat și pînă. Am înțeles tot.

— Nu pe aceea... Cealaltă n-ai văzut-o. Și îi spuneam, îi explicam împreună cu nevastă-mea, intrerupându-ne, completându-ne unul altuia spusele că mai e acolo și o altă tăbliță, nu una ci patru, câte una pe fiecare din cele patru colțuri ale ruinelor clădirii.

Boldizsar Ivah

PROZATOR DIN R. P. UNGARA

și, chinuși, flămînzi, aproape tot ce e mai valoros în tezaurul muzicii clasice. Și simfoniele lui Beethoven. Au un ris nervos — Memoria mea, fir-ar afurisită! În loc de orchestră, sîi fluierul. Dar fluierul și cei care nu mai ascultaseră bucoșele încheiau ochii și își închipuiau orchestra, violele, clarinetul, trompeta și chiar harpa.

pre toate acestea. Muzica îi răscolise amintirile și noi ascultărilor cu ochii aplecați cele spuse despre suferințele nenchipuite, despre umilințele la care au fost supuși milioane de oameni de-ai noștri.

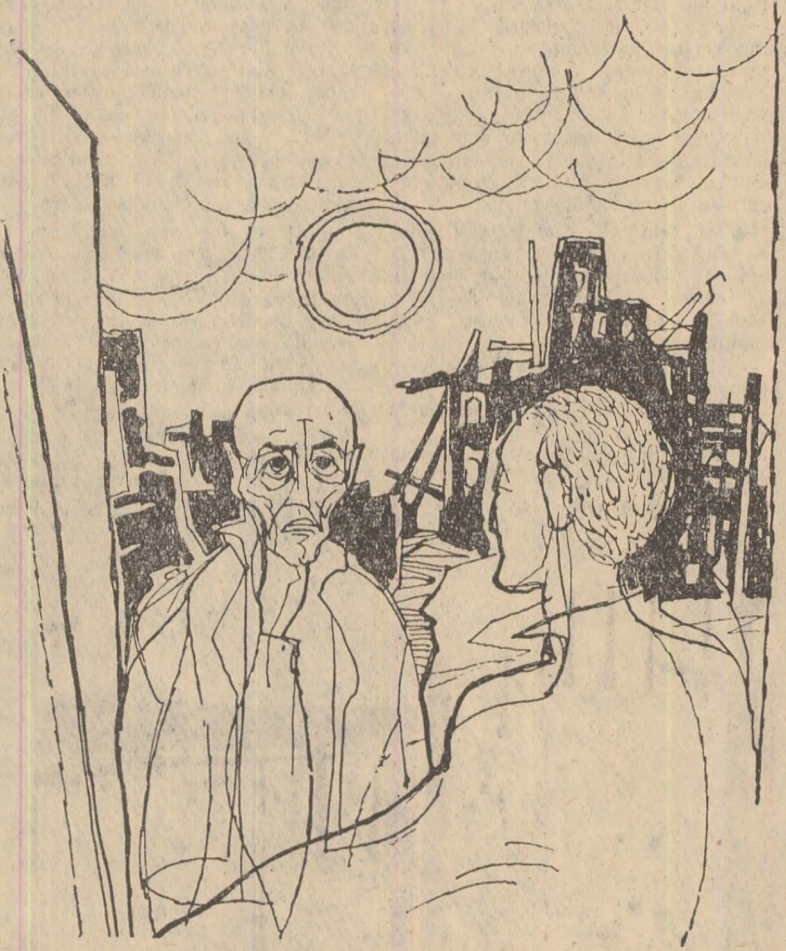
Peste un an ne-am trezit iarăși cu Bela și cu ai lui. Am ascultat simfonia a cincea și-am stat de vorbă. Dacă oamenii nu fi fost atât de uiciți n-ar mai fi fost războaie. Anii treceau și obiceiul de a ne înfili, de a ne reaminti la început de primăvară de toate și de a asculta simfonia aceea era ceva împămîntenit.

Și anii treceau. Odată a venit numai Maria cu cel mic și cu cel mai mic. Peter avea oră de lucrări practice. Pe Bela l-am așteptat în zadar: fusese la o consiliatură și apoi — mori de oboseală — sîtase cu desăvîrșire. A doua zi i-a trimis soției mele un buchet detrandafiri. Și în anul următor, în ziua aceea cînea a sunat dar numai la telefon. Era Bela: „Ne gândim cu toții la voi. În ultimii trei ani ba ne-am sunat, ba nu ne-am sunat la telefon, a fost de mult, imbrătinim, avem o mulțime de treburi, vom mai vorbi noi, și vom stabili cum să ne întâlnim”.

Ascăr, la șapte fără un sfert Bela stătea în pragul ușii mele. În spațiile lui erau nevasta și cei trei copii și lor: „Știi că vin?” mă întrebase Bela — „Nu, nu știam”.

— „Dar știi de ce am venit iar?” „Nu, nu știu”.

În românește de HEANA SALCUDANU

Desen de LIVIU POPA

— Iartă-mă, m-am dezobîșnuit să sun. Acestea au fost primele vorbe vinute după luni de chinuri, după războaie, la întoarcerea de la Dachau. L-am îmbrățișat dar m-a respins. „Sînt plin de pădichi!” Ce mi păsa mie, îl îmbrățișam, îl sîrutam pe o-brișii țepoși, apoi am început să strig ca un apiclat: „A venit Bela, e aci Bela”. Din toată casa lumea a năvălit la noi, la etajul doi. Iar stăteam tot așa, unul în fața celuilalt, în pragul ușii deschise. Toți se bucurau nespun de venirea lui și tuturor era milă de el. Pe piciorul stîng, pantalonul de ski zdrențuit era tăiat de la genunchi în jos. De sub bandajul murdar, ici colo se vedea pielea vinetie a piciorului umflat. Ochii tuturor se umpluseră de lacrimi. Ai mei sînt unteți și acum cînd îl văd pe Bela din nou în fața mea, deși nu mai e îmbrăcat cu tunica aceea ponosită, ci cu haina lui cafenie și pantalonii de culoarea cafelei cu lapte. Petele vinetie ale edemului de pe picior n-au dispărut încă și nici nu vor dispărea vreodată. Toată lumea plîngea atunci, numai Bela mă sfîrdelea cu privirea lui de foc, despre care domnul profesor Karoly spunea în-țea șasea că probabil aceea a lui Danton a fost la fel.

acetea. Cînd a sunat și l-am văzut eram convins că a venit la noi în urma celor cîte pe tăbliță. Adevărul era că el venise așa de la el, făcînd un ultim efort, ca să afle cruda realitate.

— Trăiește... Numai buzele i se mișcaseră. Nu mai avu putere să rostească cuvîntul cu voce tare. Se clătină. Noi ne-am repezit la el, l-am luat și l-am culcat. Își reveni numai-decît și sări în sus: — Unde sînt...! „Lasați-mă...” strigă el.

Se ridică în picioare dar căzu din nou. Nevastă-mea trimisese pe băiatul vecinei încă de la sosire după ai lui. Trebuiau să sosească dintr-un moment în altul. Bela continua să ne fixeze. Apoi, dintr-o dată, scolipirea din ochii lui se stîșe. Am sărit îngrozit și l-am sculțat. Mi-era teamă că ni-mă... Dar el adormise, adormise la fel de repede ca și un soldat după o luptă, o luptă aprigă între viață și moarte. Fusese dus în lagăr ca deținut politic. Acum din cîteva zile se întorcea cîte unul din cei rămași în viață. Primul sosise cu o săftămină în urmă: „Bela?” întrebam noi. „A... muzicantul?” — „Da, da, el!” încu-

Acum locuiesc la ai lui Kalman, la vreun sfert de oră de aci.

— Te bărborește pînă atunci, l-am propus eu. El dădu din cap că nu. O să se sperie de tine, căutai eu să-l conving.

— Vreau să mă vadă așa, să li se întipărească în minte capul meu tuns, barba mea, slăbiciunea, privirea mea. Eu nu mă văd și poate că odată să pulea să uit. Maria și copilul însă nu vor uita niciodată cum arăți acum.

Fiecare cuvînt era rostit cu obîdă și poate că asta îi dădea noi și noi puteri. Se sculă și începu să se plimbe prin cameră. Soția mea îi pregătise niște haine, acum însă, fără să mai spună nimic le puse înapoi în dulap. Aceasta îi aminti de ceva și întrebă: — Nu ne-a rămas nimic? Haine? Mobiliă? Cărți? Nu-i nimic! — spuse el și ochii începură iar să-l ardă ca jărătecul — și așa trebuia s-o luăm de la început. Viața, casa, totul.

— Cel mai rău mi pare de paterlon — oftă el. Seara, în lagăr am fluierat concerte întregi. Și nu rideți de mine, într-un an și jumătate am fluierat pentru oamenii aceia, obo-

In Ungaria prietenă

alătorese nu o dată cu ajutorul fanfaniei, reeditînd aceste tinerări care s-au fixat în memorie, ca într-o placă de plumb. Indeletriciu este ispititoare, mereu inedită și se realizează ușor, impropriează amintirea, re-ștentînd în zăvoale sensibilității dulăplă și imagini, cu ritmurile, culorile, parfumul și autenticitatea dinții. E aceasta o cale de a rănnai a devăratele călătorii, impresiile durabile, întîlnirile de neuit, de a dezvolta se-vențele unui film care face parte din

Pe macara

O barză de fier cu picioare subțiri Plutește pe șine în zbor arcuit. Cumpănindu-și ponara urcă egal Treptele bolții pînă-n zenit.

Sus între aripile mari desfăcute Un om urmărește profilul ei dur Să nu ezite, să nu alunece Văzduhul zdrobînd împrejur.

Din trupul mașinii privește: Moloz și chirpici dedesupt Și cerul, deasupra-i, larg desfăcut.

Și se aude vibrat în oșel Pasul lumii care urcă mai sus Tot mai sus odată cu el.

În românește de IOANA BANTAS

Glaspul rațiunii

(Urmare din pag. 1)

rațiunea cercurilor conducătoare occidentale pare a se întucea treptat, cel puțin simțul lor de conservare trebuie să intre în funcțiune. Declarația guvernului sovietic tinde să trezească la realitate pe cei ce au pierdut simțul realității, uind adevăratul raport de forțe. În Cuba, în Brazilia, în Algeria, în Congo și în Vietnamul de Sud, pretutindeni imperialiștii sînt în derută. Oricite zionii ar strîni, oricite vicelșuguri ar urzi, cu oricît nîșip ar acoperi mormintele libertății, activitățile lor diversioniste sînt sortite eșecului lamentabil, ca în cazul Suezului. Ideea de a face din Berlinul vestic un cap de pod al poliției de șantaj, este încă una din erorile tragice ale imperialiștilor occidentali.

Citeș în hotărîrea înțeleaptă a guvernului sovietic voinea nezdrunțată de servi istoria în sensul ei afirmativ și ascendent, un apel vibrant și de mare răsunet internațional, la politica de pace și de coexistență. Subliniez invitația mereu repetată la o colaborare rodnică pentru crearea de bunuri materiale și îmbogățirea reciprocă cu valorii spirituale. Este propunerea vitri și cinstită a celor ce au urmi murții și au izgonit deșertul. Este avvertismentul împede dat conducătorilor, dar și unor popoare, de a nu părăsi căile păcii, este indemnul hotărîtor la înțelegere, așteptat de toate popoarele iubitoare de pace. Este glaspul rațiunii, pe care îl vom amplifica cu toate vocile noastre.

Șerban CIOCULESCU

VIATA UNIUNII SCRITORILOR

Zilele acestea a avut loc un schimb de experiență între filialele Uniunii Scriitorilor din Iasi și Timisoara, și de asemenea, între redacțiile revistelor „Iasul literar” și „Scrierul bănățean”. În acest scop s-au deplasat la Iasi scriitorii timisoreni Al. Jelebanu, Mircea Șerbanescu, Virgil Birou, Anghel Dumbrăveanu, Lucian Valer, Radu Theodoru, Haralambie Tugui, Vladimir Ciocov, Ion Arsenau, Sofia Arcan. Scriitorii timisoreni au vizitat întreprinderi industriale, s-au ocupat de activități colective și de stat, instituții de artă și cultură, locuri istorice din orașul și regiunea sași. În urma realizării ale oamenilor muncii pe tărîm social și cultural în anul construcției socialismului. Scriitorii bănățeni vor realiza o serie de lucrări literare pe care le vor publica într-unul din viitoarele numere ale „Scrierului bănățean” închinat în întregime Iașului.

În seara zilei de 3 septembrie Casa de cultură a studenților a avut loc o seară literară la care s-au dat concursul scriitorii timisoreni. La sfîrșitul lunii septembrie, în cadrul aceluiași schimb de experiență, un grup de scriitori din Iasi va vizita Timisoara.

Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la nașterea lui George Bacovia, Casa raională de cultură „Nicolae Bălcescu” a organizat, marți 5 septembrie, o seară de poezie. Agata Grigorescu-Bacovia a vorbit despre viața poetului. Veronica Părbăntu a recitat Theodorescu a citit versuri închinete amintirii marelui dispărut.

statați eliberării de pe Gelérhegy, iar pe sub bolta impietată a ramurii de mîslini se deschide panorama capitalei maghiare. La uzinele Csepel se inaugurează noul an al universității muncitorești-nă de studiu — înlocuirea metalelor neferoase cu materiale plastice în procesul construcției de mașini. Șefi de promoție — comunisti inovatori. Migrația tonantă a ecosistemei estival de la estul Dunării este dublată de migrația unor mari lebede metalice ieșite din lansele șantierelor navale din Budapesta, purtînd în luno solia despre prestigiul și forța industriei socialiste ungare.

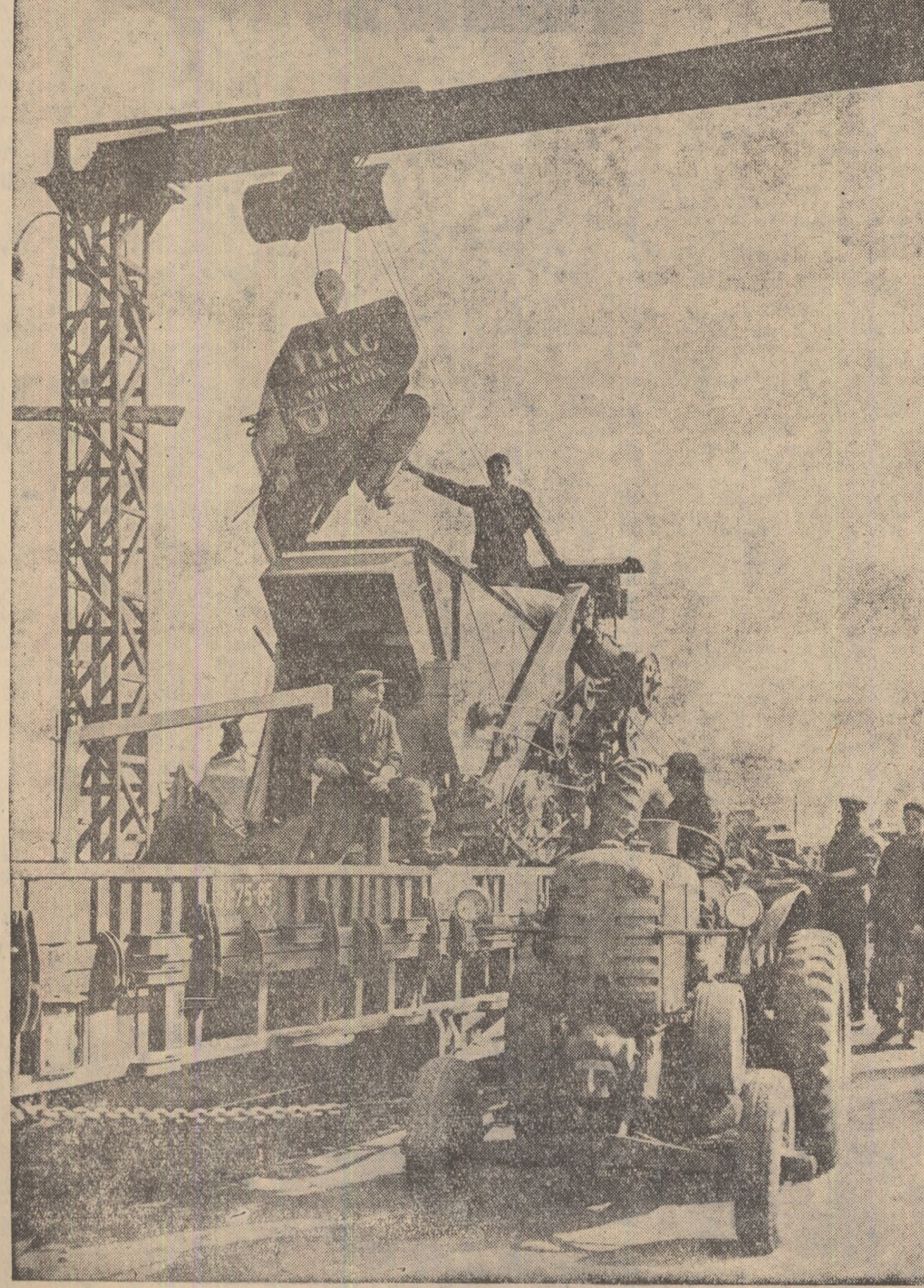
La început de septembrie, în Kees-komát, după lunga campania agricolă a verii se adună în poala câmpiei fetele frumoase și albe ca plîm, purtînd pe cap cununii mustăcioase de grâu și secară, fectorii cu steagurile roșii și biurtura în plîscă, în sold, să prănușuie în cîntec și jocuri aprinse, sărbătoarea grînelor, omagiu adus muncii libere. Peste puține zile ei vor inaugura compania toamnei pe tarabele cooperative-lor agricole, intrînd cu mie, cu mare în lanurile înalte de porumb, și culoșii fructul arăni al eucuruzului. Aceleași tonante grîji îi fac acum pe podgori din Budapesta, Eger și Tokay să se aplece de a mie de ori asupra șielor de struguri ce-și lăfăie plînatate pe pieptul brun al colinelor, promițînd vinuri limpezii și tari, în care va zăveni comunismului.

Imi mai sună în urechi versurile cu care m-a întîmpinat într-o seară de iarnă o pionieră cu coșe balane dintr-un cartier al Budapestei, exprîmînd calde sentimente muncitorești: „Glaspul Dunării, al Oltniului a-aceiași...” E verbul revoluționar al lui Adu.

POP SIMION

Budapesta: constructorii unei noi mașini

Februariu în R. P. Ungară

CICERONE THEODORESCU

Pescărița

O nurlie de nevăstă
Un paner în creștet...
Cîntă, coborînd pe coastă,

Nu știi-n coșul de niule
Cînd răsare peste mare
E-o puzderie de stele,

Înălțînd și ea panerul
Stelelor — chemărt, imboldu'
Marea duce-n creștetul
Legându-se pe solduri.

Strigoii

În cearecfuri albe umblă
Un strigo, o rece umbră.

Mormînd să-ți faci spaimă
Geaba-amenință și-ngaină
Că te-ngroapă, că te arde;

Dar strigoii din cearecfuri
N-o să-l leuiești cu prafuri
Cînd, rînjind la tine colții,

Apra rece, bătrînește,
Gărgăunii răcoroșe...
Treii găleți de apă-n cap —
Și-ai să vezi, o ia în trap.

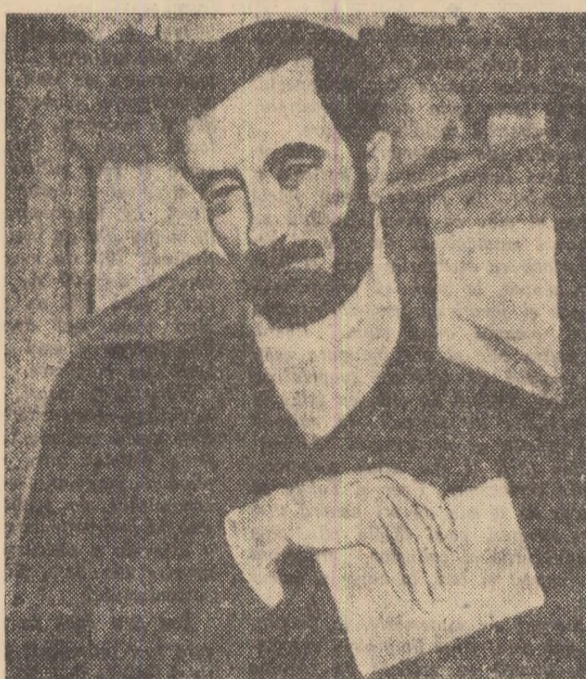
Bacovia

Neîmpăcătă, inocentă rană,
Sfînt lupșilor de-a pururea prezent.
Bacovia, poet fără prihană,

Cînd, nopțile, orașu-ți iese-n cale
Strălucitor cum l-aștepți cu jald,
Sînt picături din lacrimile tale

În nopțile orașului mi-apare
Giganticul tău zbor carbonizat,
Dar vino-n „cartiere proletare”,

Că n-ai jertat pe-argînți „burgheze crime”
Și n-ai dat visul la stăpin pe-argînți,
Bacovia-al „mulțimii anonime”

GEORGE BACOVIA în 1926
cîntă de T. Sorocanu

CONSTANTIN NISIEANU

Cîntec de laudă

Înima fratelui meu din Africa
este caldă și bună
ca o pine proaspătă

Din miezul inimii sale
răsună un cîntec prelung,
ca o adiere de seară

Din cîntecul lui, ce izbucesc
ca o ploaie mănoasă peste nisipul
fierbinte al Saharei, se revarsă

dragostea de viață a luptătorului
ce și-a trăit întreagă tinerețea
în bătăliile din care

și întors acasă birurilor,
cu rănilor încă sîngerind,
ca încălecat un cal alb
și, cu steagul victoriei desfășurat,

în cîntecul acesta de luptă
parcă-l privește pe fratele meu
cum urcă repede, ca pe un catarg,

pentru că el, după ce și-a făcu
o patrie, n-o să mai abia odihni
pînă cînd zornăia lăburilor
nu va înceta

Francisc Munteanu

ÎNDOARCEREA

viața după bunul plac. De ce dorești
răsturnarea orinului prin violență?

— I-am răspuns că n-am avut timp
să mă gîndesc la acest lucru deoară,

— Pe la ora 11 apăru în cabinet fiul
colonelului, un sublocotenent fercheș,

— La fiecare întrebare am răspuns
cu negație: nu știam nimic de ce se

— Pe la ora 11 apăru în cabinet fiul
colonelului, un sublocotenent fercheș,

— Dar după un loc... Și dacă mai
rezistă trei zile.

— Nu rezistă trei zile. Cîineva mă

— Am auzit după pasii bolnavului încăl-
țat cu papuci de pișă.

— Deschide-i pleoapele!
Cîineva îmi deschise pleoapele. La

— Apă... Puțină apă... Mi-am recu-
noscut propria mea voce. Suna frumos.

— Sora îmi auzi apă și-mi umezi
buzele. Văzînd că n-o ajut îmi forță

— De ce faci, domnule student, de
ce faci?... Seminarul ăsta stupid și

— Acum lăsați-l să se strîșească
aici.

— Dar după un loc... Și dacă mai
rezistă trei zile.

locul unde cădeau bombele. M-am lo-
vit de o obstacol. Era o mină.

— Asta trebuie să fie, spuse unul
dintr-ei. Patul din stînga. Domnule

— Soldatul din față aprinse un chi-
bric, privi spre pat și-l simțîm.

— M-au țîrî pufin de picioare apoi
m-au asvîrît pe targă. Eram culcat

— Mă sigur e asta?
— Sigur... Doar nu vrei să ducem

— Nu mai fii Nietzsche în „Sefea
de putere” și așa n-ai trebui s-o

— Știu, domnule asistent... Iată,
sînt degustat de inteligența mea

— În fapt, domnule student... Bravo!

Voi atîra drumul de la om și te vîntă

Soldajii au așezat targă pe pămînt

— De ce rîzi? De ce rîzi la mine

— De afară se auzi un nou lant de

— Apa ploșcă de-a lungul țîrîi și

— În salonul unde mi-am revenit to-
tului era orbitor de alb: tavanul,

— Ei, cum ne simțim, domnule sub-
locotenent?

— Bine.
Într-adevăr mă simțeam bine: în

— Doctorul se învîrte pe lângă mine,

— Acum îți putem spune... Împel-
trăzîm de domnul colonel ar fi în-
terzis, atîci devenit erou...

— Mi-a trimis medicamente un co-
lonel?

— Da, tatăl dumneavoastră.
— Eu n-am tată, domnule doctor

— Medicul mi-a privit mirat. Era con-
vins că glumeam.

— Nu știu sublocotenentul Mir-
cea Zissu? Gîndiți-vă bine!...

— Nu, domnule doctor.
Doctorul dispăru din salon și re-
veni cu o mulțime de ofițeri. Mă priveau

— După trei săptămîni am primit or-
din să ne pregătăm pentru evacuare.

Am împachetat lucrurile și cînd to-
duri era pregătît, un plutonier gras ne

— M-am întors în țară cu Divizia
„Tudor Vladimirescu”, cu gradul de

dezveli apoi mă acoperi la loc. La
vizita de seară nu mi-e...

— Da, coleg, Dealul Zorilor... Mi-
ne dimineață patul acesta e liber.

— Două sticle, domnule căpitan...
Asta e taur... Trage încă o săptă-
mină...

— Pași s-au îndepărtat și a pogo-
rit din nou liniștea. De ce era nor-
mal să mor pe cîmp?

— De ce vorbiți românește, domni-
lor studenți? V-am spus de uteria ori.

— Cînd m-am trezit eram beat de mi-
ros de spital și formol. Mă simțeam

— Uuuu, mit uniaut... Se pronunță
lung cu buzele înfipute. Uuuu... Cîine

— Uuuu... Uuuuu...
— Uram pe asistentul de laborator

— Mi-am adus aminte că fuseseam
în burta ei și mă întreaga faptul că

— Da, da, domnule studenți, ger-
mana veche are melodia ei... Cvin-
tele din Siegfried Lied se pronunță

— Eram convins că am scăpat ușor,

— Agentul reveni cu Amalia. Nu știam

— Dimineața, obosit mort, am fost

— Va să zică, mă refuzi... În fond

— Eu, cum ne simțim, domnule sub-
locotenent?

— Bine.
Într-adevăr mă simțeam bine: în

— Doctorul se învîrte pe lângă mine,

— Acum îți putem spune... Împel-
trăzîm de domnul colonel ar fi în-
terzis, atîci devenit erou...

— Mi-a trimis medicamente un co-
lonel?

— Da, tatăl dumneavoastră.
— Eu n-am tată, domnule doctor

— Medicul mi-a privit mirat. Era con-
vins că glumeam.

— Nu știu sublocotenentul Mir-
cea Zissu? Gîndiți-vă bine!...

— Nu, domnule doctor.
Doctorul dispăru din salon și re-
veni cu o mulțime de ofițeri. Mă priveau

— După trei săptămîni am primit or-
din să ne pregătăm pentru evacuare.

Am împachetat lucrurile și cînd to-
duri era pregătît, un plutonier gras ne

— M-am întors în țară cu Divizia
„Tudor Vladimirescu”, cu gradul de

— Va să zică, mă refuzi... În fond

Desen de MIHU FULCANESCU

Lumină

Când Pavăl intră în curte, Persida era afară, în fața ușii, cu picioarele goale pe pământul ălbăstru, privind cu neprietenești străluciri în ochii ei albaștri, și parcă aspru și pizărit, ca și cum ar fi fost țesut dintr-o lină turcană. Stătea dreaptă, cu trupul ei mlădios nemișcat, ca turnat în formă, și cu capul dat pe spate, de i se vedea sub bărbie pielea albă, călăfălită, nească de soare.

Părea că pune o întrebare hotărâtă cuiva, de sus. Totul spre bărbatul care stătea acum spre ea nu era uită, ca și cum nu i-ar auzi pașii și ca și cum zgometul porțitei trecuse pe-alături, fără să o atingă. Căminele veni scheunând și i se gădura lângă picioare. Persida se răsuca în loc și intra înăuntru, de parcă bărbatul ei nici n-ar fi fost pe lume cu adevărat.

„E tot supărată!” gândi Pavăl și rămase pe locul unde stătuse femeia puțin mai înainte și aprinde o țigară, întrebându-se a nu știu cîta oară: „Ce nu i-o fi plăcut?” De azi dimineață își chinuia muntea, dar nu reușea să găsească răspuns. Dacă s-ar fi certat cu vreo vecină... dar Persida nu avea acest obicei. Poate că vremea asta nenorocită...

Privi și el cerul. Indelung, cercetător, cu o pornire dumzănăscă. Strălucind în ochii ei, se ardeau toate zilele de apă. Mai avea de gând s-o țină așa? „Ha, mă? Ce gânduri ai, mă?” întrebă în sine, strîmț de-a binelea de ideea că din pricina lui femeia e supărată pe toată lumea din jur, cu el la oală. Dar nu se știa vinovat cu nimic! Ploile astea, da, erau vinovate, pentru că se înșurseră în jur și opăsăra în loc muncile agricole. De sus curgea apa și joce creștea buruienă în voie, cu bucurie și cu zor, mai să înăbușe curucurul și floarea soarelui. El, fir-ar să fie! De-a-cea își supărată Persida: că nu putea ieși cu sapa, să-i facă parcela frumoasă ca ochiul...

Asesă venise acasă udă pînă la piele și cu încălțările albe de îngropate în straturile de noroi, că nu se mai cunoștea! Fusesse o zi mofuroasă în draci; dimineața se arătasă cu un zămbet semănător, norii parcă fugeau spre marginile lumii; mai încolo începuse să țiră ca toamna; pe la prinz dăduse soarele, iar pînă seara se mai înorase, se mai înșenina, încheind cu o ploaie care, deși făcuse peste noapte, revenise în cursul zilei următoare. O adevărată pacoste!

Și se vede treaba, că pe Persida n-o răbdase înima să stea la scutela. Ieșise la cîmp. E drept, că și el se apucase s-o certe, deși pă-

re Novac recunoștea cîștit, deși nu era spre lauda sa, că n-are nici un fel de apăsătoare gospodărie. Pînă la vîrsta de douăzeci și opt de ani, abia dădă încercare de vreo două-trei ori să-și pregătească ochiul și sunca și cite un ceal... De aceea, în ziua în care măcă-sa plecă într-o croazieră pe Marea Neagră, Novac își scoase pe abo-cantina-restaurant; trei mese pe zi, mîncare bună, ospățuri cîmsecade. Un singur lucru îl nemulțumea. Novac era obișnuit să citească între două țeluri. Ori aici, la cantină, stînd la masă cu oameni străini nu era la îndemînă să ducă vreun cîmsec. Dacă nu se arăta în cantină, trebuia să citească în camera lui, dar acolo nu se putea citi în liniște. Dar jala că într-o seară se apropie de masa lui — încrezătoare, zîmbind, o femeie destul de tânără, îmbrăcată modest și surprinzător de sobru. Înainte de a-l strînge mîna, Petre Novac incluse ochii, pentru o clipă. Nu-și aminti de unde-o cunoștea. Și înțelese că se află într-o situație foarte neprietă. În ultima vreme mai pășise o asemenea rușine față de un fost coleg de la școala de necieri. Vorbiu cu el o jumătate de oră, fără să știe de unde să-l ajute în nici un fel. În prima sa înțelegere, Petre Novac nu dăduse o vială de aventurieri. Totuși, ca fiind explicată, admise într-un firzlu, că s-ar putea s-o fi cunoscut pe femeia aceasta într-o împrejurare de care acum, om în toată firea, se jenea. „La șaptesprezece ani, se justifică Novac, te aprinză ușor. I-oi fi spus că o iubesc?” După ce țira cu ospățuri, femeia reluă discuția:

— Nu te-ai schimbat aproape de loc... te-ai îngroșat, ai îmbătrînit puțin... încolo, îți păstrezi trasăturile. Cum te-mpaci cu ingineria?
— Am foarte mult de lucru.
— Și muzică?
— Ce-i cu ea? Se nedumeri Novac.
— Ai renunțat definitiv? Insistă femeia.
— Nu era de mine. S-a dus.
Conversația se anunța tot mai stranie. Rîzind, femeia îl întreba dacă și acum se mai sperie de soareci. Novac ridică din umeri: „De soareci? El să se sperie de soareci? Nu-și amintesc!”. Totuși, pentru a nu spulbera cine știe ce închipuire a femeii, îi spusese că nu mai bălăndăru. Acum nu se mai sperie chiar atât de mult. „Dumnezeu nu se confundă”, îl trecu prin gând. Și aștepă ca femeia să se ridice, copleșită de rușine: „Vă rog să mă iertați, e o confuzie... încă o dată vă rog...”. Dar ospățarul aduse o porție de salată de vinete și femeia începu să mănînce. Petre Novac se recunoscu învins. Dar cum nu era omul care să-și creeze drame din fiece, își aprinde o țigară și se gînde la lucrurile de-a doua zi. Apoi scoase agenda din buzniță și memoră tot ce avea de făcut: la șaptea

afară să se spele în duș și apă rece, țestoasă de ploaie. Cînd intră din nou în bucătărie, masa era pusă. Persida îi umplu ferfuria cu niște căișă galbenă ca aurul. El își puse numai puțin, pe fundul farfuriei. Bătrîna nu minca seara decît lapte. Lui îi pieri pofta de mîncare, cînd o văzu pe Persida doar clugurînd cu furculița. Arăta și prietăștii că-l amărie de tot supărat. Ar fi lăsat dracului cîna, dar știa că bătrîna e cu ochii pe el. Cu să alunge urtul din casă, el se strădui să arate vesel, povestind iute, cu gura plină:

— Am auzit la radio de mersul vremii. Tot nestabilă; dar mi-ncă o fi frumoasă; o fi zi-lumină. Cuvîntul acesta „nestabilă” îl suzea des la bălăntul meteorologic de la două, pe cînd colățau zăpada-lumină, și că-l place Persidei. Însemna, în vremea aceasta poezia, și fără ploaie, adică zi bună de lucru. Il floarea des Persida, ca și cum i-ar fi fost nespuse de drag. Pavăl îndăjduia că în felul acesta va sparge ghița, nemaivorbind că era și timpul ca Persida să lasă din mîncarea aceasta supărată. Știa doar că nu ține mult la supărată. Înăsa Persida nu răspunde nimic. Tot făcîndu-i spîrlă vasele și rîndu-i toate acestea pentru noapte. În cele din urmă ieși afară. Lui îi dădu în glîd că iar se-ncontrează cu cerul cel negru și se luă după dînsa. Nu se înșelase. În imensitatea aceea de cărbune, ea scormonea cu ardoare după bobotele de aur ale stelelor. Dacă se vedea vreo două, lăcărînd albaștri. El își continuă jocul început în casă:

- Uite că se înșeninează!
- Nu auzise nimic la radio și nici cu două stele nu se face cer senin, la oamenii la ochi, de-o să se-aleagă praful.
- N-o fi el dracu chiar așa de negru!
- Da-i mai negru decît îl crezi tu. Că-i închisut ca dacă astoamnă am făcut, o să tac și-acum. Nu măi tac, Pavăle, să se-aleagă într-un fel...
- Ce tot vorbești acolo? Dar ce-am mai făcut? El, fir-ar să fie... li răsuna în glas un început de minie. Persida, însă, își apropie fața de-a lui și-i spusese răspicat, căbînd să străpungă cu ochii întunecatul pînă la ochii lui:
- Tot tu te superi! Ce-ți zici tu în tine: mureira îl proastă! Numai tu ești deștept. Tu îți faci ale tale și mă dai pe mine de rușine, de n-am să mai pot scoate obrazul între lume...
- Vai de capul meu, doar nu l-oi fi omorît pe tata!
- Te-ai gândit vreodată cum ai trecut cu prăsițoarea pe locuri? Ai fusărit iar, dar trebuie să dăm noi mai mult cu sapa, în loc să gătim mai iute. Nu-i destul că-i vremea rea, dar mai ajută și tu ca să ștăm pe loc. Pîndim cu sufletul la gură cîte-o zi-lumină, și ne izbim de apucăturile tale, trăgînd de noi, ca niște gheare. Nu mă gîndesc c-ai trecut cu prăsițoarea pe parcela mea, de parcă-n dușmănie ai trecut...
- Persida!
- Tu alergi numai să-ți împlinesti normele tale, dar de nimeni nu-ți pasă de altceva. Apoi să ști că de data asta nu te mai las; am să vorbesc o despre tine în adunarea generală. Și dacă n-ai să lucri cum trebuie, nici nu-mi mai trebuiești...
- Persido, ce vorbă-i asta? Și de ce mă le spu ai-asta aici, să ne-avud o lume. Hai în casă...

dar ce nu face Pavăl de dragul Persidei!
O auzi oftînd, o simți mișcîndu-se, ca și cînd ar fi vrut să plece de lângă el, pe urmă se oprî și iar nu-i ajunse în urechi decît zgometul ușor al răsufletului ei. Ar fi vrut să mai spună ceva, dar n-avuă pentru că Persida începu:

— Da! la radio n-ai auzit că ești om slab?
— Iaca nu. Drept fi că mi-ar place să auz la radio cum mă laudă, așa cum am făcut cu tine...
— Te-au lăudat oamenii astoamnă în adunarea generală, cînd te-au prins că ai arat bine numai mîgînile, iar pe la mijloc ai dat în bătaie de loc...
— M-nu lăudat și mi-a părut bine! zise el, parcă făcînd haz de necaz.
— Și-o să te mai lăudăm, n-avea nici o grijă, că ești ca femeia cea slabă de-ascunde gunoii după ușă...
— Tu, Persidă, de ce ești supărată? Pe mine ești?
— Încă nu te-ai gândit?
— Nu m-am gîndit decît la tine...
— Numai la mine nu te-ai gîndit; nu mi-ai. Că dacă te-ai gîndi la mine, ai lucra bine...
— Credeam că s-a terminat!
— Păi tu nu termini niciodată, așa-mi pare; că tot nu vrei să lucri bine. Tu crezi că nu te vede nimeni. Uite, că te vede și-or să te

și jumătate, ședînd în secția montaj-automat... la unsprezece, recepționarea a patru cîntări de 50 de kilograme.
— Cu Birsan te-ai mai văzî? întrebă femeia.
— Rar de tot... spusese el, fără să știe despre cine-i vorba. Întrebările ei, alit de concrete, începuseră să-l sîcîie. Și se gîndi că e timpul să-i rămas bun. Pe urmă, i se pară că undeva, printre anotări, mai descoperise odată numele de Birsan. Ultima dată l-avăz înaintea, zile ca nici nu mai în minte! Și Novac se îngrijoră de memoria lui alit de secură.
— Ți-a spus că m-a cerut de nevastă? se interesă femeia.
— Nimic, absolut nimic, o asigură el.
— În urmă cu șase ani.
— Nu știu.
— Și ghilțara? O mai păstrezi?
— Sigur, spusese Novac, surprins, sigur că da...

Femeia continuă să-i pună diverse întrebări, lipsite de importanță, dar el se gîndea, acum avea la ce se gîndi, parca dibuila o răză de lumină într-un labirînt. În urma cu zece... cu unsprezece ani își gîndise să se căsătorească cu ghilțara. Asia era adevărat. Un prieten îl învase să cite. Toate după amiezile și le petrecea cîntînd acasă, între patru pereți, iar cînd a fost trimis la un curs de agitatori, și-a luat ghilțara cu el. În două, în trei zile, i-a mers la mîna de mare cîntare. Poate că de-atunci îl știe femeia. Altit, de unde? Fără îndoielă, de-atunci. Așa se explica și întrebarea ei, cu muzică... Încăntat de succes, o fi făcut vreo declarație în viață, și vrea să se dedice muzicii. Uite că s-a găsit cineva care să-i creadă. „Dînsa are pretenții cam prea mari pentru memoria mea, își spusese Novac. Eram patruzeci, cîntăceai de agitatori... am trecut unsprezece

— Unde lucrezi acum? întrebă Novac.
— Tot la Institutul de proiectări, spusese femeia. Trebuie să fac mine dimineața la Hunedoara și-am fost să-mi scot bilete de avion. Pînă acum n-am mai călătorit cu avionul.
— Cred că nu... Mai degrabă sînt curioasă.
Pe la unsprezece, ieșiră din restaurant. Altită ploaie, și bicuții de ploaie, orașul se trezea din mulesala de peste zi. Fusesse o zi de iulie, cu soare toată. „E o seară plăcută, își spusese Novac, urmîrindu-l cum se reflecta în oglinda asfaltului șulele de lampioane. Și ce trebuie să fac eu acum? Să o conduc acasă? Se întrebă el. Măcar să-mi spună cum o cheamă, altit ajung de pomina”. Mergeau pe o stradă liniștită, el singuri pe stradă, scribînd impresii oarecare. Novac îndrăzni:

— A fost frumoasă, atunci...
—/! amintesci de Voinea? întrebă ea. Cum intra în clasă: Am o idee! Avea alitea idei omul asta! I rise femeia. N-ami mai aflat nimic despre el.
— Și Buzatu, se avîntă Novac.
— Tare-ăș vrea să ne-nîtinim după unsprezece ani!
Femeia continuă să însire zeci de un foarte vag sau în mintea lui Novac. Zeci de nume, unele caragose: Trombold, Șiroale, Cestelus... Apoi, întâmplări mărunte, cu o mîngie de fotbal... ceva cu o labă, care căzuse în capul unui asistent... „Iar la despărțire, cînd am jucat perința două ceasuri, a fost grozav”. Novac își spusese: „Însemnă că am jucat și eu perința. Erau alitea fete acolo, pe care din ele oi fi sărutat-o?” Și simți o mare dorință să revie zilele de-atunci: să afle ce făcuse el și cum arăta. După ce femeia povesti pătania lui cu soarecii, Novac întrebă:

- Dar fata aceea?
- Care, că erau multe?!
- Fata aceea de care se-nădrăgostiseră toți!

Mircea Șerbănescu

care fugi schelălînd și intră în casă.
Ardea de-acum lumina.
— Bună seara! i se adresă el, ca și cum atunci o vedea înfil.
Dar nu-și putu da seama dacă i-a răspuns sau nu. Femeia își vedea de lucru în jurul plitei, pregătînd de cîmă. Dogoarea îl colosea obrazii pufoși, ca pierșica. Pavăl știa că și sub cerceii mici, cu piatră roșie, pielea e acoperită cu pufoș și i se făcu deodată dor s-o vadă rîzînd și s-o audă cîntînd ca-n celelalte zile, cînd nu e supărată. Uite, s-ar fi dus lingă ea să-i cuprîndă umerii și s-o apropie ușurel de puiul lor, care dormea lin în leagănul agitat de grîndi. Tare îi spuse în ureche: „A spune tu, Persidă, care-i ba-tul?” Dar în fata acestei netîndu-plecată tăceri, de supărare mîndră, se simțea ca împietrit.
Ca să facă ceva se apropie singur de leagăn și privi lung obrăzorul rotund, confundat în somn ca o lăută într-o lîmpeadă apă de muză.

Persida tot nu veni lingă el. Se auziră în schimb pașii bătrînei — soacra lui Pavăl — care venea de la grajd cu oală plină de lapte. Mirosul lui dulceaș i se urcă în nări și, ceea ce alădătu îl făcea poftă, acum îl îngrețosă. Tot din pricina supărării ei! Ieși atunci

și jumătate, ședînd în secția montaj-automat... la unsprezece, recepționarea a patru cîntări de 50 de kilograme.
— Cu Birsan te-ai mai văzî? întrebă femeia.
— Rar de tot... spusese el, fără să știe despre cine-i vorba. Întrebările ei, alit de concrete, începuseră să-l sîcîie. Și se gîndi că e timpul să-i rămas bun. Pe urmă, i se pară că undeva, printre anotări, mai descoperise odată numele de Birsan. Ultima dată l-avăz înaintea, zile ca nici nu mai în minte! Și Novac se îngrijoră de memoria lui alit de secură.
— Ți-a spus că m-a cerut de nevastă? se interesă femeia.
— Nimic, absolut nimic, o asigură el.
— În urmă cu șase ani.
— Nu știu.
— Și ghilțara? O mai păstrezi?
— Sigur, spusese Novac, surprins, sigur că da...

Femeia continuă să-i pună diverse întrebări, lipsite de importanță, dar el se gîndea, acum avea la ce se gîndi, parca dibuila o răză de lumină într-un labirînt. În urma cu zece... cu unsprezece ani își gîndise să se căsătorească cu ghilțara. Asia era adevărat. Un prieten îl învase să cite. Toate după amiezile și le petrecea cîntînd acasă, între patru pereți, iar cînd a fost trimis la un curs de agitatori, și-a luat ghilțara cu el. În două, în trei zile, i-a mers la mîna de mare cîntare. Poate că de-atunci îl știe femeia. Altit, de unde? Fără îndoielă, de-atunci. Așa se explica și întrebarea ei, cu muzică... Încăntat de succes, o fi făcut vreo declarație în viață, și vrea să se dedice muzicii. Uite că s-a găsit cineva care să-i creadă. „Dînsa are pretenții cam prea mari pentru memoria mea, își spusese Novac. Eram patruzeci, cîntăceai de agitatori... am trecut unsprezece

— Unde lucrezi acum? întrebă Novac.
— Tot la Institutul de proiectări, spusese femeia. Trebuie să fac mine dimineața la Hunedoara și-am fost să-mi scot bilete de avion. Pînă acum n-am mai călătorit cu avionul.
— Cred că nu... Mai degrabă sînt curioasă.
Pe la unsprezece, ieșiră din restaurant. Altită ploaie, și bicuții de ploaie, orașul se trezea din mulesala de peste zi. Fusesse o zi de iulie, cu soare toată. „E o seară plăcută, își spusese Novac, urmîrindu-l cum se reflecta în oglinda asfaltului șulele de lampioane. Și ce trebuie să fac eu acum? Să o conduc acasă? Se întrebă el. Măcar să-mi spună cum o cheamă, altit ajung de pomina”. Mergeau pe o stradă liniștită, el singuri pe stradă, scribînd impresii oarecare. Novac îndrăzni:

— A fost frumoasă, atunci...
—/! amintesci de Voinea? întrebă ea. Cum intra în clasă: Am o idee! Avea alitea idei omul asta! I rise femeia. N-ami mai aflat nimic despre el.
— Și Buzatu, se avîntă Novac.
— Tare-ăș vrea să ne-nîtinim după unsprezece ani!
Femeia continuă să însire zeci de un foarte vag sau în mintea lui Novac. Zeci de nume, unele caragose: Trombold, Șiroale, Cestelus... Apoi, întâmplări mărunte, cu o mîngie de fotbal... ceva cu o labă, care căzuse în capul unui asistent... „Iar la despărțire, cînd am jucat perința două ceasuri, a fost grozav”. Novac își spusese: „Însemnă că am jucat și eu perința. Erau alitea fete acolo, pe care din ele oi fi sărutat-o?” Și simți o mare dorință să revie zilele de-atunci: să afle ce făcuse el și cum arăta. După ce femeia povesti pătania lui cu soarecii, Novac întrebă:

AMINTIRILE

ani... oamenii se schimbă, ce să-i faci!” Cu greu, Novac își lîmpezi în minte figurile a doi sau trei dintre colegi. Îl reținuse pe cel mai original. Unul, Voinea, care în fiecare dimineață îl anunța că el are o idee... Printre altele, Voinea avusese ideea că în timpul liber cursanții să facă practică într-un clip destul de original: jumătate să fie „nelămurii” jumătate agitatori. Și Novac își aminti că de două ori trebuise să-l lămurască pe Voinea, care făcea pe țărînul mijloces, sovietic! Apoi, mai era Buzatu, care spunea mereu: Just, love-peace, just! Buzatu, Oros... și cam alit! Despre ceilalți, Novac nu mai păstra nici o impresie. Erau și fele la cursul de agitatori. Dar cum nu se îndrăgostise de nici una dintre ele, îl era destul de greu să și le amintescă. Cîntă dintre colegi se îndrăgostiseră de o țelșcană dragută. Ea, într-adevăr era foarte dragută, admise Novac, fără a țibuzi să și-o imagineze exact... era curvă, brunetă, cocheta, avea farmecul ei, admise Novac, din nou. Pe la unsprezece, nouăsprezece ani cu-nuscuse multe fete dragute. Dar dacă cineva l-ar fi întrebat cum arătau, el despre toate ar fi spus: brunete, cochete, cum arăta fețele! Trecură destul ani de-atunci! Novac cercetă cu atenție chipul femeii. În sinea lui se jînd că nu o mai văzuse niciodată. Și totuși, ea nu se înșelă. Nu învățat împreună la cursul de agitatori! Novac se miră. „Cite știe despre mine! Că voiam să mă dedic muzicii... Ghilțara... că mă speriam de soareci... și cine știe cite alte mărușuri, pe care eu le-am uitat demult! I se pară cîndă cum trăiesc oamenii în amintirile celor din jur. „Alți știu alitea despre tine de te sperii!”

Desen de NICA PETRE

— Ti-e frică să nu te afle oamenii cum ești. Păi te știu toți, Pavăle, Pavăle...
— Taci, Persidă, că noaptea are urechi... Și ne facem de ris!
— Dar cînd lucri rău nu te gîndești la ochii nimănu? Crezi că tu ești al mai cu moț și că nimeni nu vine după tine să vadă ce faci...
— Hai, te rog eu, Persidă, hai în casă... Vorbim acolo... hai că nu mai pot!

— Ce-au mai discutat în casă nu se știe. Dar ceea ce au vorbit în curte s-a auzit de la unu la altul pînă ce-a ajuns și la mine, de v-am putut povesti și dumneavoastră. Peste noapte cerul s-a limpezit de nori și dimineața s-a arătat cu adevărat o zi-lumină. Bine știut este că ziua bună de dimineață se cunoaște. În toate curțile din sat a început forfoța vrednică, nerăbdătoare a oamenilor care abia așteptau să jasă la lucru în cîmpul care îi aștepta cu nesăz. Ultimele au început să răsună de voci, de pași, de scîrțîit de roți, de lovituri de copite...
Din curtea lor au ieșit și cei doi soți, Pavăl și Persida, împacăți, unul lingă celălalt. Persida se grăbe la parcela ei de cucuruz cu sapa pe umăr, iar Pavăl la tractorul lui, pentru că se angajase solemn să lucreze bine de-acum încolo și cît o mai trăi. Întîlnire în drumul lor oameni cu fețele luminate de soare și de bucurie, salutîndu-se cu ei volosi:

— Bună dimineață! bună dimineață, Persidă!
— Das mai răsuna în dimineața aceea numele Persidei!
— Bună dimineața Persidă, bună dimineața...
Peste lume se revărsase o adevărată zi-lumină...

— Cu cine stătea-n bancă?
— Nu știu... dar era frumoasă.
— Ți-a plăcut?
— Era foarte frumoasă! stăruia Novac. Chiar, cum o cheamă? Mariața, Aloise, sau așa ceva. Moglăscu! Izbuicu el, convins că nu se-nșeală. Ma jur pe ce vrei... Moglăscu!
Femeia îl privi ca de pe altă lume. Ca să se sprijine de ceva, îl apucă de braț. Și spusese, adresîndu-se, poate unor aduceri aminte: — Eu sint Moglăscu!
— Dumneata?! — sigur că dumneata!... se zăpăci Novac.
Cîteva clipe, cei doi se priviră dezorientați. „Ei vezi, vezi unde-am ajuns? vroiam să-și spună. Și-acum ce facem?” Novac arăta latovii. Și trecu palma peste fața și oia. Ca niciodată, simți că de amară e tristetea. Far dacă își dorea ceva, era să-i redea liniștea și înșeninaarea acestei femei. Avea sentimentul că o pagubise de cea mai de presă dintre bucurii. Și astfel, prin durere, ea îi deveni apropiată. Întîmplările din urmă cu ani, prin care trecuse și el și femeia se lîmpezeau, ca o dimineață. Pe fața lui răsări un zîmbet. Un îndemîn. Și femeia își reveni, surprinzător:

— Așa fi s-a părut că sint?!

— Dar fata aceea?
— Care, că erau multe?!— Fata aceea de care se-nădrăgostiseră toți!

FLORIN MUGUR

Cuvintele

Se-apropie vîntul sonor dinspre grajduri și-aduce mirosul de noapte incinsă al vitelor mari, mirosul noroșilor binoi ce gem contopiți cu-nțuric. Uite, se-apropie vîntul, aplicea spre mine petala dințată a lămpii de gaz și-o frunză azvîrle în cana din care-au băut pe rînd toți cei șapte țărani adunați în odată, lopîndu-și de mîchea ei nemuzicală, de lut, dinții tari. Aici, lingă alba, diforma tulpină a lămpii și cana cu soldul curbat violent — scriu cuvinte pe tablă cu mina albită de cretă, lunar-n lumina prea slabă.

Țărarii ascultă cuvintele noi încordați, foarte treji, cu unghia le-ncearcă, așa cum încerci o sămînță, le-apasă-ntr-o dinți și le sună-n delung la ureche. O mie de ani doar cuvinte străine-au venit către ei, de groaza dezastrelor arse și arse de foame. De-aceea ascultă cuvintele noi cu un fel de mirare și unu la altul se uită, bărboși, nevenindu-le parcă să creadă.

Și pleacă tirziu, prin mirosul de noapte incinsă al vitelor mari, ferindu-și de zgomet avutul cal nou, cu o mindrie ascunsă,

Ritm unanim

Zidim clădiri, unim carcasa cu carcasa, înclupim o încheiere de iubiri, melodioasă, un ritm fără stăviri, unanîm.

Nici o fisură, priviți! Nici o iubire desprinzîndu-se cu geamăt în vînt, nici un cîntec sfîrșindu-se-n țipăt subțire, nici o fîntînă plină de pămînt.

Și nici o viață ratată, fără cadență și fel, ca o roadă rostogolită-n gol sau învîrtită absurd în inel.

O construcție fără fisură, cu turnuri de foc, armonioasă și dură, în care să-și afle și pasărea loc.

Baladă

Unui meșter de domulit

O dragoste-a fost, și-o imensă mîhnire. Lumina a nins, desfăcîndu-se-n fire și multicolore-ai privit cum dispar cînd mina le-atinge, albită de par.

Știi să pleci umerii, să le supui, să sapi temelii, să bați cu lingă cui și ziduri să-nalți, să pui grinzi lingă grinzi, cruciș, cu piroane de fier să le prinzi.

Și n-a avut nimenea timp să-ți găsească un nume măcar, și să-ți potrivească.

Pe-un zid l-ai fi scris, cu o daltă subțire...

Murînd, ai lăsat un ciocan moștenire — și satul fierbinte în țarna geroasă, de tine zidit, ani de-a rîndul și casa de ceașă.

Plastică teutonă

Ochi strict delimitați, Buzele drepte — o tăietură de pumnal. Și pumnalul de-argint cade din treaptă în treaptă pe-o mie de trepte mîncate de umbră, mîncate de lepră, cade pumnalul sticliind, zăngănînd.

Lumina vine crudă dintr-o parte pe ochii alungii de răutate, pe degetele-ncoavîndu-se uscate ca lemnele moarte.

Chipuri de martiri și de sfinți au o sclipire chinuță, de sudoare, au o sclipire roșie — aburi fierbinți îi înconjură — chipuri de martiri și de sfinți pe rug cu toți; flăcările urcă sigure, fără cruțare.

Și îngeri cu ochiul gol și blind privesc un dumnezeu cu fața dură, spre întuneric binecuvîntînd, încovoaiat, plesnînd de-afta ură.

VASILE NICOLESCU

Clamavi...

Copacul ciuntit nu va spune vreodată: acest om mi-a tăiat creanga.

iarba n-o să-nțîmpine niciodată aurora cu țipăt subțire de ură: acești oameni mi-au prjolit fața; stilpul de marmoră nicînd nu-și va plînge așchia smulsă din trup.

Dar strigătul omului ciuntit și strîin de fuscii, amplificat de durerea tuturor elementelor, strigătul lui izbucnînd din tăcere marilor arșiți,

din boltă în boltă-alergînd, neiertător ca o flacără se va rostogoli prin memoria lumii!

Desen de C. OSSOROVITZ

Desen de C. OSSOROVITZ

Desen de C. OSSOROVITZ

Desen de C. OSSOROVITZ

IN NUMELE PACII SI SECURITATII POPOARELOR

EUGEN FRUNZA

Tablou de noapte in vestul Germaniei

Cazarma e neagra. Prin noapte, in fund,
Se casca o poarta in zidul rotund,
Si muge orasul
Pe mal, ca un taur —
Negru e Rinul,
Rinul de aur...

Majurii comanda cu glas coborât.
Le zornăie zvastice in inimi, in glî
Dau şuier serpini
Trezii in coclaur —
Negru e Rinul,
Rinul de aur...

In goana se-aduna recruti. Stau muşi
Recruti lui Conrad, in tinte bătuti.
O, faur de tinte,
Ai iadului faur —
Negru e Rinul,
Rinul de aur...

Cu pasul de gîscă, mecanic, egal,
Trec palizi si fepeni, de-a lungul, pe mal
Si luna, deasupra,
E ochi de balaur —
Negru e Rinul,
Rinul de aur...

Hei oameni, apriti-i!
Coşciuge pe apă cad umbrele lor!
Sar broaşte sub lună,
Par frunze de laur —
Negru e Rinul,
Rinul de aur.

STEFAN IUREŞ

Scut

Indurerat fi-e glasul, raţiune,
dar nu tremurat.
O lume-ntraga ai de apărât
si viitoarea zilnică minune.

Tu ai strigat: 'Jos armele! Se poate
roti planeta fără bombe, H' —
si-ai zugrăvit, înţelept-pătimaş,
posibila umanitate.

Da, logica, vorbind curent ruseşte,
nimic n-a aout de ascuns.
Lung răpăit de tobe, drept răspuns,
la antipod creşte.

Explozii franceze-n furata Sahară,
pasul metallic la Bonn.
Demenţa, de mult instruită cazon,
smuceşte ritmic lanşul ei de fiară.

Ticăloşită, moartea se prefaca
a fi livadă de măslini
si ne-ameninţă vechii asasini
cu un război pentru că facem pace!

E ceasul grav cînd vieţii i se cere
un scut inexpugnabil, aliaj
de ordine si neolintit curaj.
luciditate, putere.

Scutul acesta, de fulgere grele dur
il avem.

Indurerat fi-e glasul, raţiune,
dar nu tremurat.

ISAHIA RĂCĂCIUNI

Filă de jurnal

Văd azi că isteşti din „City”
Si „boss”-ii din crunt „Pentagon”
Iar fură stinsele teme...
„Proorocii” emit anateme
Si dor să-l stîrpească pe Om...

Desul ne-amăgîră milenii
Cu stafii pornite din smîrc,
Din vechi sarcofage-egiptene...
Si azi, cînd nu am a mă teme
De oameni, de viaţă, de vreme.
Din nou dreţi iar să mă chema
Strene
In hău si neant?....

Să tragem o linie-o dată
Sub vechi socoteli! — Inapoi?
La bită si groţă! — Război?
Sau pace-eteră-nre semeni?...

Mai e încă vreme!... Socote!...
...In turnul medieval
Un ornic ora o bate...
Mai e încă vreme!... Socote!...

31 august, 1961

Trei schițe satirice

Pasuna este exigentă cu obiectul ei. Niciodată sălul de cucerie, gata să-și imulțescă chiar obstacolele pentru ca triumful să fie mai expresiv, mai stimulator. Inversunat promotor al eticii socialiste — indirect, ca satiric, și direct, ca autor de literatură afirmativă, în „Bariera” și în fragmentele din romanul „Acele zile și aceste nopți” — Teodor Mazilu descoperă și solicită noi obiective de atac și noi soluții artistice. Garanție dacă nu a succesului, măcar a unei din condițiile sale: nemulțumirea de sine, în raport cu imperatiile artei și ale societății, care, așa cum a arătat tovarășul Gheorghe Gheorghiu Dej în raportul la Congresul al III-lea al P. M. R., cheamă scriitorii să-și concentreze atenția acolo unde și-a concentrat vechiul rezistență în conștiință.

Se știe că, spre a subsista, vechiul adoptă deprinderile noului. Ultimele trei schițe aparute în „Viața românească” nr. 6, și cu deosebire „O crimă perfectă” și „Brînză cu ceapă”, destramă forme intime ale travestiului, alit de secrete și de puțin no-cive la primul contact, incit, cel puțin din comoditate, sau din lipsa de perspicacitate, sîntem dispuși să le tolerăm (dată un alt subiect pentru Mazilu). Fără consecințe practice deosebite, fără a leza grav interesele materiale ale societății, — căci nu proporțiile furtului din „O crimă perfectă” împoartă — impoarta de acest fel jignește valorile socialismului poate mai adinc. Senzațional în proiectat de mîlc funcționar Cornel Irimescu, nu este calmul preparativelor și comportării personajului, spiritul său de prevedere, grajula de a evita bănuielele eventuale printr-o înțință modestă, ci tocmai dimpotrivă, elementul de pre-tinsă neliniște, încolțirea unei păreri de rău menite să-și „aranjeze” conștiința cu anticipație. Sustragerea materialelor și în general întreaga față a adevărată frămîntare cu privire la implicațiile obștești ale fără-de-legii: „Numai regretînd sincer ce am făcut, pot să-mi recapăt liniștea. Dacă n-o pot să-mi rădău pentru ceea ce fac, o să am coșmaruri în fiecare noapte”. Consecvent cu ambiția, aspirantul la liniște reușește să și-o câștige, meditando la pasubele oamenilor muncii, recunoscînd că va cădea sub oparubriul meritat al di-rectorului „care intervenise să plece în concediul medical”, al tovarășilor de muncă, al șefului de serviciu „care-l primise cu atîta simpatie”, al Scoțînd, prînz „scîrbă față de sine”, mărfurile din magazine, se căiește „sincer” cu toată convingerea că sinceritatea este suficientă pentru eficacitatea izbăvirii. Cu multă fi-nețe, se notează că la ieșirea pe poarta întreprinderii, la controlul

geamantanului „corp delicat”. Iri-mescu este perfect convins de cîră-tea lui sufletească astfel dobîndită, este complet împăcat cu cei din jur, iar scotocirea valizei și identificarea furtului, ca furt, îl surprind și-l ră-nesc, ca o suspiciune neîntemeiată.

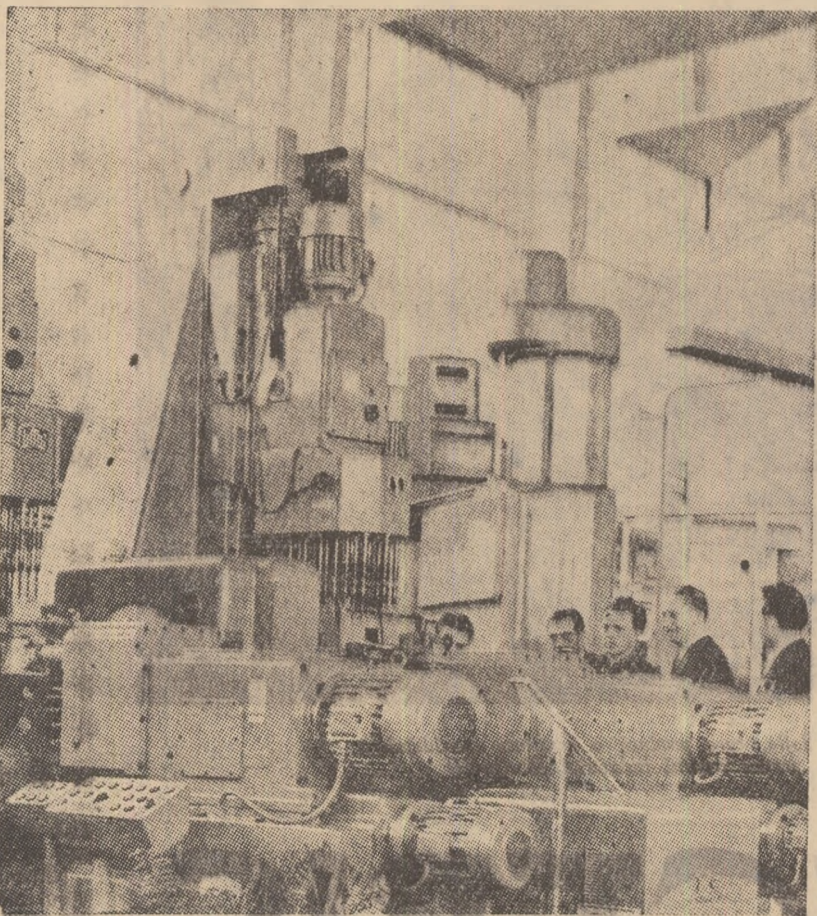
În schița „Brînză cu ceapă”, eroul (fără nume), este — așa cum rezultă din comentariile lui de un teftin scepticism „absolut” — un blazat al bunului trai, al civilizației, al vieții sociale prea rafinate, în căutarea delicilor fruste, al vieții „nefalsifi-cate”. După ce epuizează motivele dezgustului — prietenii săi nu fac de-cît să mînce și să bea cu grosolănie delicatelor, unii se dedau la afaceri, alții întrețin o ciostelă de reacționară, — el se vrea, cîvetaic, în situația unui intelectual sărac și cînstit care-și ajută „bătrînică sim-bolice și epulvioasă, tîndu-i lemnele”, și el însuși cere autorului, convertit în gazdă, să-l lase să-și pună dorința în aplicare, despîcînd o buturugă și mîncînd brînză cu ceapă. De ase-menea întreaga confesiune este sub-liniată de remuscări și culminată cu angajamentul transformării radicale, al refacerii contactului proaspăt cu simplitatea modulului de viață și de gîndire și oamenilor muncii. Inu-tul de precizat — își imaginează și cititorul — că „torturatu” va continua, regretînd, să frecventeze lumea de-testată aparent, și să ceară, după noi spovedanii și solemne încheieri, aceeași „brînză cu ceapă”, în perfectă opoziție cu sine, avînd justificarea zbu-ciumului! Veleităru la sănătatea vie-ții naturale, la relațiile și „mîntui-toare”, este încă o variantă a criticii îndreptate indirect împotriva imaginii complet vetuste, care deformează viața contemporană, dar în primul rînd împotriva comediei sincerității, pe care omul o joacă față de sine însuși. Au-toritica complezentă, executată de împoștor cu elan și cu convingerea reală a culpabilității, totuși neauten-tică, falsă, pentru că nu se traduce în viață, pentru că rămîne în pur dez-derat pe planul conștiinței, este demersată cu acuitate tocmai prin in-termediul pretinsei critici a societă-ții operate de un complice și un beneficiar al tarelor incriminate.

Cea de a treia schiță, „Capo-dera”, atacînd un viciu specific poate unei categorii mai restrînse, dar de o evidență socială mai largă, denun-ță, în suficiența artistului rupt de mase, un pericol mortal pentru ar-ta sa: sterilitatea. Poza adoptată, veri-tabilul rituaș al izolării la care par-ticipă femeia de serviciu, obligată să anunțe solicitanții la telefon, „dom-nul nu e acasă” dar și să co-munice fiecare apel flănt, devine pentru artist suprema sa formă de realizare — „capodopera” vieții. Hi-pertrofia eului, sancționată și social (dispar comenzile și încetează tele-foanele), însoțită de un dispreț total

față de oameni, se răzbuia, golînd de conținut, rețezind puterea crea-toare, aruncînd pe orgoliul într-un fel de demență, de obnubilare a conștiinței. Pictorul va continua să trăiască în iluzia că nimic nu se schimbă, că idealul său a triumfat, în ciuda realității.

Înțierarea războiului hiperboliz-are, prin împingerea manifestărilor lor, la limita verosimilului postulează tipuri lineare, reduse la un resort unic și situații într-un sens convenționale, imaginare sau ideale, ca în matematici, unde reducerea la absurd este o me-todă de evidențiere a adevărului. Tot ca în matematici, procedul trebuie aplicat în literatură cu o rigoare ne-găbită, și în același timp subtilă. Au-torul și-a atins țelul destul de dificil, mai ales în „O crimă perfectă” și „Brînză cu ceapă”, în care contrastul, jocul dintre aparent și esențial este foarte luncos, pe calea unei demonș-trații în adevăr consecvente și abile. Tocmai pentru că este subiectiv seri-oasă, pentru că se bizuie pe niște in-tenții autentice nemincinoase, din punctul de vedere al eroului, farsa este deștrădată, fără ca acest caracter să fie trădat. Se trasează fidel țesătura com-plicată a proceselor prin care conștiința se dedublează nu atât pentru a plăci pe alții ci pe sine. În cazul pic-torului din „Capodopera” se încolțește strict întregul sistem de izolare, de or-ganizare a circuitului eului. În același timp, esența imposturii, caracterul ei obiectiv fals, duplicitar și primejdios — cine se înșală pe sine, nu numai că nu pedepsește singur — se dezvăluie prin înfățișarea acestor procese ca iluzorii, ca un mecanism deșfurat în gol de vreme ce nu dă rezultate și vinovate, cîci valurile respectate formal — nu li se opun altele — sînt de fapt încălcate. (Inconsecvent cu li-nia personajului este doar epilogul din „O crimă perfectă”). Trebuie relevat că tonul e adevătat, sarcastic-pasionat în „O crimă perfectă”, de o indignare umilită în „Brînză cu ceapă” și rece dis-prețuitor în „Capodopera”. Revolta, sensibilă în intervențiile energice, în comentariile aproape publicistice ale scriitorului, la atitudinea din „O crimă perfectă”, este proporționată cu cauza declanșatoare. Ceea ce nu s-a întim-piat altădată în schițe ca „Hochei pe larbă” și „Sediință de analiză”, unde minia apare enormă, în raport cu nă-ravurile bicuete. Se cere din partea autorului o judecată etică nu mai puțin intransigentă, dar diferențiată, întemeiată pe o considerare istoric-concretă, socială, a metehnelor des-tețate, pe aprecierea gradului de res-ponsabilitate a vinovatului și pe raporta-rea la condițiile de dezvoltare în care ne aflăm. Critica se exercită în sco-puri educative, transformatoare, și nu în virtutea unui model uman abstract.

Mihail PETROVEANU

Mașină combinată de perforat cu șase căi, construită de întreprinderea poporului „Werkzeug Maschinenfabrik” din Saalfeld (R. D. Germană)

JOHANNES BECHER

Orașul păcii

Inchinat reconstrucției Berlinului

Cînd alt război amenința cumpăit să se prădale-n șuier, dintre aștre, un comunist răspunsul a roșit: „Vom ridica orașul păcii noastre”.

In frumusețe neasemuit, opuse groazei, pașnicele castre. Orașul din ruini L-am rezidit, gonînd stafia marilor dezastre.

Astfel ieși din cadrul vechi al poporului, cum lasă puil coaja sa de ou. Arcade, săli și bolși... Orașul nou e casa păcii. Iată viitorul!

In romînește de TUDOR ROTARU

VASIL BONDAR (R. S. S. Ucraineană)

O, tinerețe

Urmași ai normanzilor blonzi, Bruși din frumoasa Ravenna, Și olandezi roșcovani de pe mare — Fură aduși la Dachau, în vagoane de vite: Cei vii și cei morți laolaltă.

Fala cea tînără-a Europei, Mîndri, bărbății a pierreau fără să cadă-n genunchi. (In inima lor clocoțea pustiilor, suflarea răzburării). Cu plete aveau! Cu lembele marilor focuri, Cu supoiul de păcură albăstruie, Cu tulpina subțire de in în mîinile fetelor de pe Nipru...

Ascultă-mă omule, Din Karlsruhe, Stuttgart sau Bonn: Stăpînii de ieri ai satlelor pline Cu pletele tinerilor, rețezate, (Plele brune sau galbene), Zăngăne iarăși în mîna lor foarfeca.

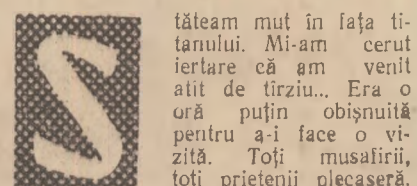
O, tinerețe, fala Europei, veghează! Oastea lui Speidel, la miezul de noapte, tiptil, Vrea să-ți rețeze pletele brune sau galbene Cum la Dachau, capetele Mîndrilor voștri părinți.

In romînește de CRISTINA LUCIAN

Combinatul „Schwarz Pumpe” pentru înnoabilarea cărbunului brun (R. D. Germană), în cadrul cărui va funcționa cea mai mare uaină de gazificare sub presiune, din lume

Amintirea lui George Enescu

tăteam mult în fața ti-tanului. Mi-am cerut iertare că am venit atît de tîrziu... Era o oră puțin obișnuită pentru a-i face o vi-zită. Toți musalirii, toți prietenii plecaseră. Casa era plină de flori. Niciodată nu văzuserăm ațitea flori în casa unui om. Era o ex-cepție în zău. În ziua aceea Enescu își sărbătorea cea de-a șaiszeai și cin-cea aniversare a neobișnutei sale vieți... L-am felicitat, i-am dat florile și am vrut să mă retrag, dar ma-estrul m-a luat prielenește de umăr și m-a poltit în salon, pe o canapea. El s-a așezat foarte aproape de mine, pe un fotoliu. Era bine dispus. Arăta în-doaie și eu i-am răspuns afirmativ. Mai mult, i-am spus că-i sint conju-defan și el s-a interesat din ce sat

eram. Zimbea, era fericit cînd auzea vorbindu-i-se de locurile natale. Cu-șoțeam înțiplarea cu vizita lui L. Liveni, nu de mult. Maestrul nu-și văzuse casa părintească de mulți ani. Ii era dor. Era emoționat cînd se ră-intească... I-a rugat pe prietenii care îl însoțiseră la Liveni, să-l lase singur o clipă... Și i-au lăsat... Dar n-au apucat să iasă cu toții afară și Enescu a izbucnit în hohote de plîns. Cîteva clipe a plîns singur, ascîltînd parcă glasul mamei, glasul bunicii... Ve-nise la Liveni, întocmai cum venise și la Mihăileni, la mormintul mamei sale... Era în America cînd i-a murit mama. A primit telegrama tîrziu. A lăsat totul și a venit. Era iarna. De la Dorohoi pînă la Mihăileni a luat o sanie, a tăiat troianul. Patru cai vol-nici au reușit să înfrunte troianul așezat pe drumuri și cîmpii. Un om din Mihăileni i-a arătat unde-i era in-

groșată mama. A înțat prin zăpădă pînă la bîni. A ajuns la mormînt. S-a descoperit. A cîntat din vioară la mormînt. A cîntat tot ce știa că îi plă-cea s-audă mama sa. Nu plîngea. Nici vioara nu scotea suspine. Mama sa tubea cîntecul plin de triumf și de viață, tubea cîntecul... La Mihăileni amint de acești oa-meni care își aduc amine de această înțiplare... Mulți ani s-a vorbit despre moartea acelei femei bune și des-pre venirea titanului în micul țirgușor moldovenesc...

Am vorbit despre multe în noaptea aceea. Treceam de la una la alta. Mae-strul mi-a vorbit despre celebrii săi elevi, Menuhin, frate și soră.

Au stat mult clipe, la mine, spu-ne maestrul. Eram obișnuit să-i văd în fiecare zi, să-i aud vorbind, cîntînd. Făceau parte din familia mea. Mi se părea că ceva s-a rupt din mine cînd au plecat în America... Erau ca și copiii mei...

Am vorbit despre multe în noaptea, despre miliardarii americani. Mae-strul nu avea o părere bună despre regiile trusturilor. Bogăția îi făcea mar-ginîți și orgoliosi, vanitosi și incre-zuți... Unii din ei contractau concer-tele cu impresarul lui Enescu. Iși în-vitau prietenii, cunosțințele. Sala de concert se umplea atunci de magnați, de cucoane. În asemenea săli Enescu se simțea prost. Magnații domneau. Cei mai mulți din ei se pricepeau mai bine la afaceri decît la muzică... De multe ori nu se pricepea la muzică nici amiltronul miliardar, care inchiria sala, care inchiria concertul.

— Atunci pentru ce o făceau, mge-stre? — Am întreb eu cu nedumerire.

— Pentru că așa era la modă, a răspuns maestrul. Să se poată pe umră lăuda că au inchiriat un con-cert sau mai multe, date de mine. O făceau din orgoliu, din minie... Îi interesa prea puțin muzica... Numai pretențiile erau mari...

La despărțire am vorbit din nou de casa din Liveni. Tinea mult la a-ceastă casă. Mai mult decît la casa din Sinaia, mai mult decît la casele din București sau din Bacău. Casa soției sale din părțile Bacăului ar fi dorit să devină casă de odihnă și crea-ție pentru oamenii de artă.

— Este un loc plăcut, liniștit, de multe ori am lucrat și eu acolo. Am lucrat și la Oedip al meu... Aici, la Sinaia, casa aș dorit să rămîna așa cum o vezi, așa cum este... Inima mea este însă la Liveni. M-am născut acolo. Mi-i dragă casa de la Liveni... Dumneata, care ești din acele părți, mă înțelegi... N-ai vrea să dispară, n-ai vrea să se strice.

Ne-am despărțit. A fost pentru ul-tima dată. Amintirea lui mi-a rămas vie în minte. Parcă îl văd șiînd în fotoliu, vorbind, aprinzîndu-se, entu-ziasmîndu-se. Parcă stau și azi în fața titanului... Îl ascult, îl aud...

Dumitru CORBEA

17 ANI DE LA ELIBERAREA BULGARIEI

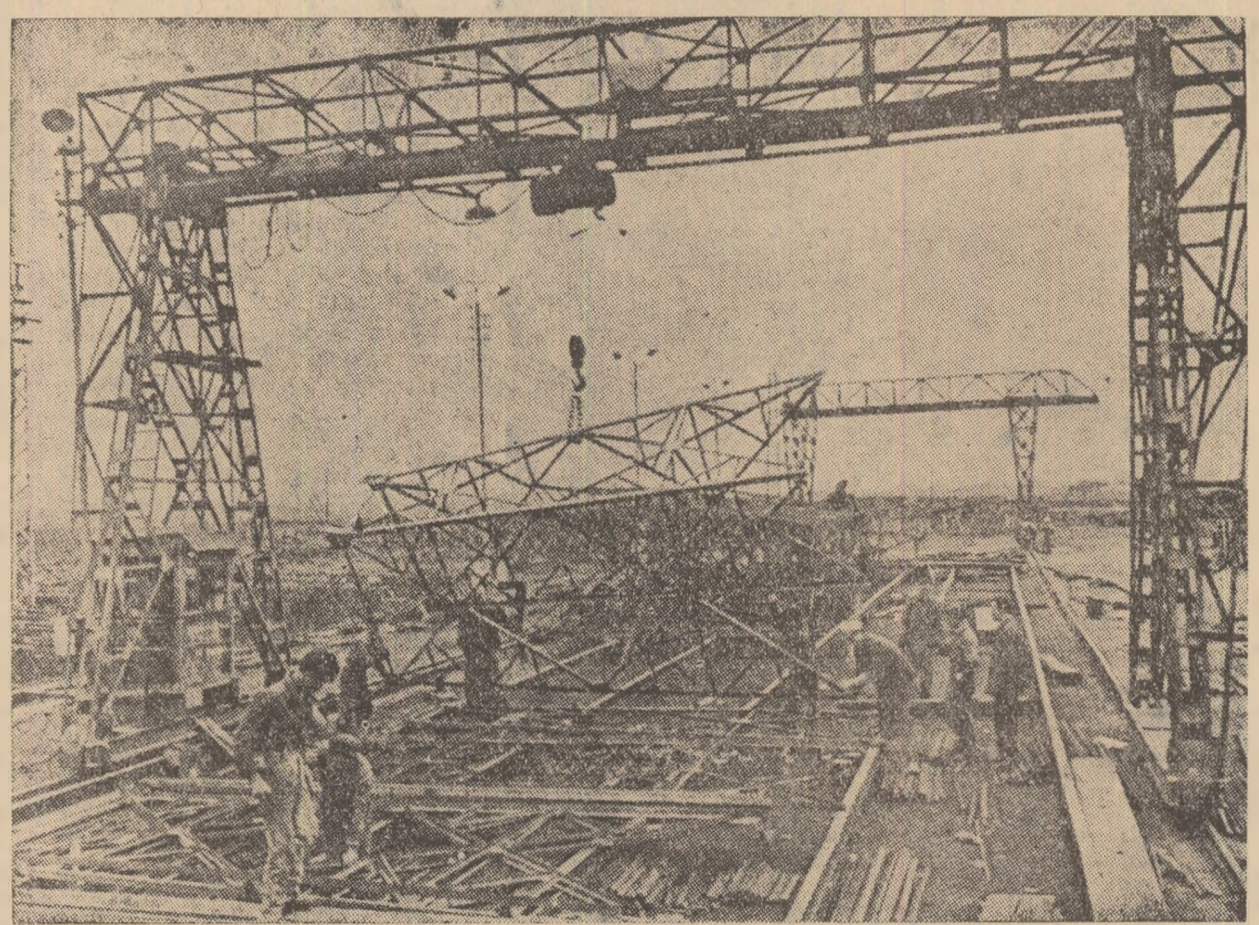
Satul bulgar - ieri si azi

In aceasta primavară am văzut, în curțile caselor noastre, specialiștii ai serviciilor respective ale satului popular, care veniseră să construiască într-un colț al curții, fie leagăne, fie ghetușuri, fie un „orașel” din bame. Trebuiau cu sing și dragoste sub „supravegherea” micilor posesori de aceste minunate lucruri. Așezați în jurul lor, copiii îi urmăreau cum muncesc, cu sentimentul că societatea le este datoră și că nu trebuie să întirzie în a-și îndeplini la timp obligațiile.

Și ea le-a îndeplinit. Zilnic trenuri și autobuze, avioane și căruțe frumos zugrăvite, cutreieră, pline cu copii, drumurile țării. Li transportă la nenumăratele tabere de pionieri, pe litoralul Mării Negre, pe malul lacurilor, prin văile munților noștri.

Marea grijă pentru copii - viitorul țării, este de asemenea o dovadă a bunăstării unui popor. În asistența medicală gratuită, o mare preocupare a orânduirii noi, grija pentru sănătatea copiilor e una din principalele îndatoriri. Despre îndeplinirea acestei sarcini să dăm cuvintul statisticilor.

Deschid anuarul statistic al centralei statistice de pe lângă Consiliul de Miniștri, pe anul 1960. La pagina 35 citim: mortalitatea copiilor în 1939 - la 1000 de copii în vîrstă de un an, 138, - în 1952 - 97,7, iar în 1959 - 55,9. Și, puțin mai jos: mortalitatea copiilor la sate la 1000 de copii în vîrstă de un an, în 1939 - 148,1; în 1952 - 105,3 iar în 1959 - 63,2.

Uzina „Hristo Smirnovski” din Sofia, care produce o cantitate considerabilă de elemente prefabricate pentru centrul industrial Maritza-Est

LA SECERIS

D. Ceavdarov Gelkaș

Copiii de la țară, cu picioarele zdrelețe de mișcări și cu ciubărul de lemn pe umăr! Alergi în această viorie inserare de iulie înaintea steagurilor fluturînd ale brigăzii de secerași, care, pe drumul prăfuit, se întoarce în satul Zvnicovo. Ești fericit și mîndru, că ai dus apă rece în această zi secerătorilor și secerătorilor însetați. Te oprești și-i aștepți să treacă iar pe lângă tine, ca să te bucure cînd fiecare îți va dăruia încă un zîmbet de mulțumire. Apoi o zbughești ca vîntul înainte și-i aștepți din nou. Oprește-te însă puțin: dă mîna și să ne încetinim mersul și să ne așezăm aici la marginea drumului pînă cînd zarva lor melodioasă se va pierde în depărtare.

Atunci apărui în drum mătusa Vasilița. Se vedea că se întorcea din oraș. Era îmbrăcată cu iustă nouă și și ducea în mîini închilțările-i de sîmbătoare. Tu știi că atunci cînd femeile de la țară sînt lovite de o mare suferință, își trag pînă peste ochi basmană neagră. Așa făcuse și mătusa Vasilița. Se vedea că umbla greu cu picioarele ei prăfuite și arse de soare. Una din cele mai cumplite dureri ce pot exista pe lume îi sîrșise inima. Mersese mulți kilometri, fără să plîngă. Cînd s-a apropiat de sat și a văzut locurile cunoscute, n-a mai putut răbda. A început să bocească și geme-

Din lirica bulgară

ROSEN VASILEV

Să fluture stindarde...

Cînd vaea va suna, de freamăt plină, și cînd furtuna va tuna triumfătoare - să filfite stindardele-n lumină, ca ochii voștri, - n deci strălucitoare...

„Erau legați la ochi execuția, și nu se-nalțe raza lor de-otel, și-au tras în ei, călăii, ca turbații, în nopți adînci și reci ca de tunel.

Li azvirleau în gropi fără de fund, nici o scînteie-n ei să nu mai fie... Dar, mai măreț se ridicase din pămînt lumina soarelui - și mult mai vie!

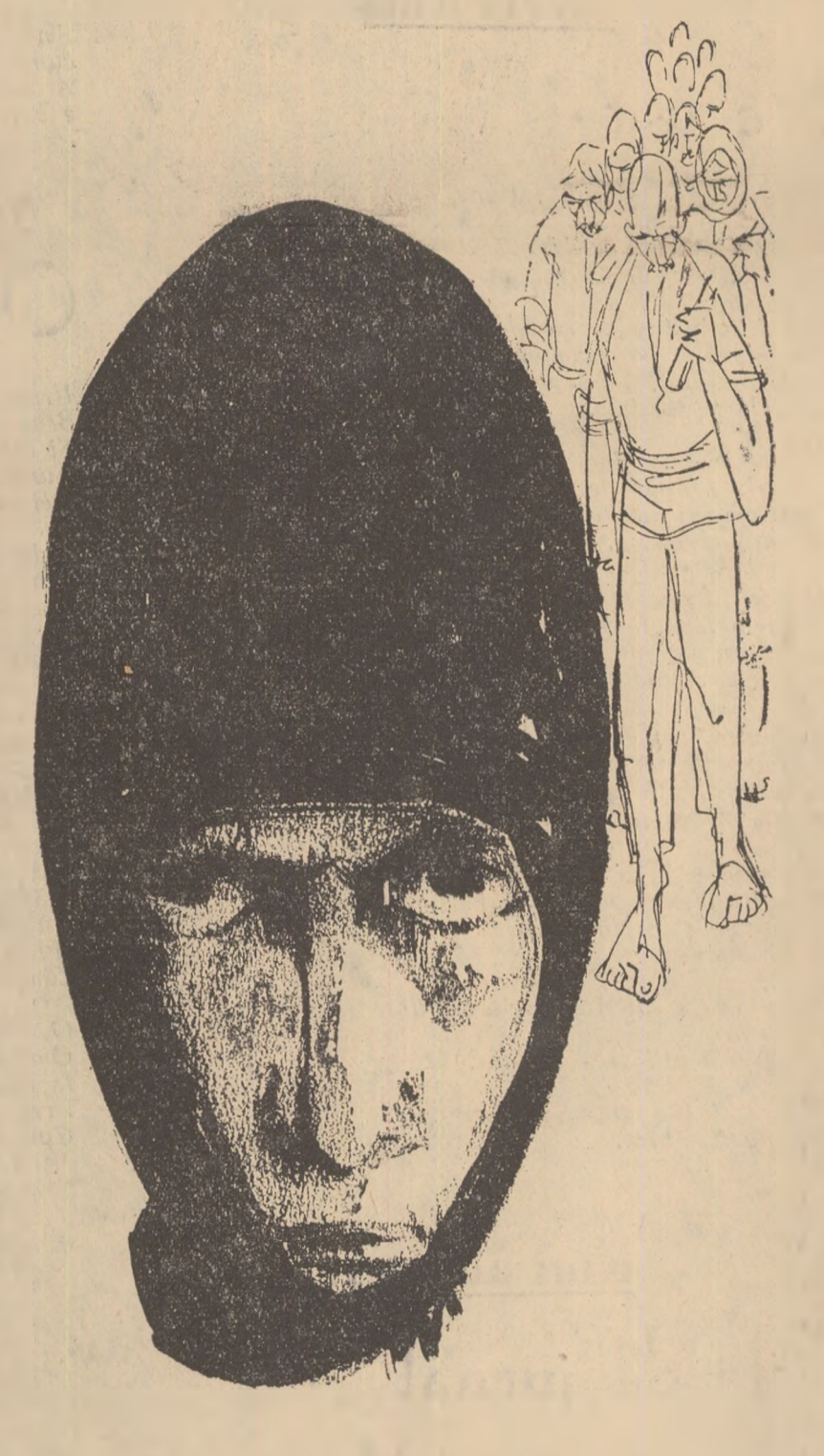
Și-n crugul ei s-au strîns ca-ntr-o tulpină nenumărate razele-ngropate... Să fluture stindardele-n lumină. Aprinse, vii, ca ochii voștri, - toate...

In rominește de TAȘCU GHEORGHIU

să-l vadă și mic și mare și să alle ce-i așteaptă dacă trec la partizani. Nimeni n-a îndrăznit să spuie adevărul mătusei Vasilița. I-au spus doar pe ocolite, că băiatul ei a fost rănit și dus la oraș.

Pe băiat îl cunoscuseră bine. Crescuse printre ei a arase, săpase, secerăse ca și ei. Și acum căzuse pentru dreptate. S-au grăbit cu toții să iasă în drum, să fie mai aproape de ea, de aceea care-l născuse și-l crescuse. Știau că nici un fel de cuvinte nu pot alina durerea ei grea de mamă. De aceea au pornit, tăcuți, în urmă ei. Bărbații păseau cu capetele descoperite și încovoiați, femeile mergeau grăbite pe lângă ei. Toți aveau buzele strînse, ochii plecați și severi.

În urma femeii care plîngea s-a strîns un alai lung, atît de lung, cît e brigada de secerași de astăzi. Mergeau pe șosea în urma mamei, au intrat în sat odată cu ea, au trecut prin mijlocul satului și au condus-o pînă la poarta căsuței. Mama auzea în urma ei țîrșitul picioarelor desculte și înțelegea că în marea ei durere nu

Desen de TIA PELTZ

După asta a luat-o un polițist. Nu înțelegea unde o duc. Inima i se arate pe cine iubește și pe cine urăște decît: „Odată, să-l mai văd odată!” N-au lăsat-o să-l mai vadă. Polițistul a împins-o îmbrîncind-o pînă la șoseaua care leze din oraș.

De aci, te duci drept în sat - i-a spus. - Numai pe șosea, să nu apuci prin altă parte. Dacă mai îndrăznești să te mai întorci în oraș, avem ordin să te lichidăm fără nici un avertisment. Ai înțeles, holero? Mătusa Vasilița și-a descălțat ghețele, cum fac toate fărâncile cînd se întorc de la oraș și a pornit-o descultă. Soarele vărsa loc și-o pîrjolea.

In rominește de Gheorghe DINU

PAGINA REALIZATA CU CONCURSUL REVISTEI „LITERATUREN FRONT” ORGAN AL UNIUNII SCRITORILOR BULGARI

LITERATUREN FRONT 26

ОРИАН НА СЪЮЗА НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ

SLAV HR. KAROSLAVOV Pămîntul negru

Acolo unde erau păduri e azi o poiană Acolo unde alergau copiii, astăzi trec bărbații Acolo unde negreanu cuiburi păsările izbucnesc în boltă Din zare în zare această lume se schimbă

Orașe s-au născut acolo unde așteptau satele într-o rină Tractorul a intrat acolo unde hurducaiau cîndva căruțele Acolo unde foșneau riuri subțiri își bubuie - înaltele unde, marea

Din zare în zare lumea se schimbă, doar pămîntul e ca mai-nainte negru Numai el niciodată nu-și schimbă culoarea Numai el ca o întunecată bazma deasupra gorganelor deasupra despărțirilor, deasupra morții e, și topește durerea trecutelor chinuri.

In rominește de C. BANU

VICTOR TULBURE Amintiri

Bucatele-au fost bune și de toate. Și-amesteca aroma cimbrisorul Cu aburul de-ntoarsă mămăligă. Al naibii pipărat era ardeiul, Pastrama de berbec - dumnezeiască Și pătlăgeaua roșie atuncea Culeasă de pe orej - și cașul proaspăt Și alb - oh! alb ca pielea de fată,

Și-n părul sprincenatelor neveste. Se îmbina culoarea cu parfumul. Iar cobzele, nici ele nu tăcură: Mîini meștere - la vîers ca și la muncă - Le frămîntau, le mîngîiau pe solduri Ori le-atingeau c-un dirf de deget struna... Cîmpoiul se făcuse cit o oaie Și iar se dezumfla, încet, subfire, Abia sunind - tremurător și jalnic, Chemînd din amintiri, o altă vreme Cînd partizanii înroșeau amurguri Și, în Balcani, haiducii arau poeții. Parcă-l vedeam la Kozloduri pe Boter Cerînd ca mielul lup să se prefacă, Ori pe Vapfarov cu un ceas năinte

PE DRUMURILE Bulgariei

Cînd bluza fără vrese și-o desface Și printre sini i-alunecă o rază, Din soarele mierii de primăvară. Dar icrele cu boabele cit melul! Dar sfînta ceapă spartă-n colțul mesei Și dulce și zemoasă precum mărul! Dar fagurii! Dar vinul! Că garafa Nici nu știai prea bine cînd se zîmțea Și altele ieșeau - plin ochi - aduse De gazde vesele și-mbietoare! Și flori erau. Părea tot Cazanlicul Pe masă că-și revarsă trandafirii. Erau acolo între pîini și struguri

De-a fi-mpușcat căci și-a iubit norodul. Slăvind cu stihul cel din urmă viață, Cu ultima-i suflare - libertatea! Așa gîndeam, așa-mi sfîrși-i urarea: Frați și surori, să fie pretutîndeni Intînsă masa păcii-ntr-o popoare! Cu pîini pe ea, cu trandafiri și struguri Și cîntece și fețele voioase. Și nici un nour fruntea n-o-ntristeze Ci nouii pe ceruri doar să umble S-aducă ploaia binefăcătoare La vreme și oriunde, din belșuguri!